B R N O

Životní prostředí

2024–2025

Obsah

1. Úvod 4

2. Voda 6

2.1 Odvádění a čištění odpadních vod 7
Ing. Vladimír Habr, Ph.D. BVK, a. s.

2.2 Čištění odpadních vod – Čistírna odpadních vod Brno-Modřice 7
Ing. Vladimír Habr, Ph.D. BVK, a. s.

2.3 Pitná voda 8
Ing. Pavel Viščor, Ph.D., Mgr. Stanislava Foltýnová, BVK, a. s.

2.4 Kvalita vody v tocích Svratka a Svitava 9
Mgr. Lenka Procházková, Povodí Moravy, s. p.
Ing. Hana Závodská, OVLHZ MMB

3. Ovzduší 12

3.1 Ovzduší 13
Ing. Markéta Durnová, OŽP MMB

4. Městská a příměstská krajina 19

4.1 Ochrana přírody a krajiny 20
Ing. Monika Knězková, Bc. Bára Štěpánová, Mgr. Barbora Řehůřková

4.2 Zeleň ve správě VZMB 25
Bc. Jana Navrátilová, Ing. Klára Kulíšková, VZmB, p. o.

4.3 Zeleň ve správě SHMB v letech 2024–2025 29
Ing. Stanislav Erban, Správa hřbitovů města Brna, p. o.

4.4 Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o. 29
Mgr. Jan Bedřich, Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.

4.5 Příměstské lesy 34
Ing. Tomáš Pohl, OVLHZ MMB

4.6 Půda – zemědělský půdní fond 35
Ing. Tomáš Matějík, OVLHZ MMB

5. Odpady 37

5.1 Systém nakládání s komunálními odpady ve městě Brně 38
Ing. Květoslava Houzarová, OŽP MMB

6. Projekty 42

6.1 Projekty spolufinancované z fondů Evropské unie, Národního plánu obnovy, Modernizačního fondu a národních zdrojů zaměřené na životní prostředí 43
Mgr. Lenka Vašková, OIEF MMB

7. Cyklodoprava 46

7.1 Cyklistická doprava v Brně: Postupné kroky k lepší infrastruktuře (2024–2025) 47
Ing. Petr Gelnar, OD MMB

7.2 Nová strategie a zapojení veřejnosti 47
Ing. Petr Gelnar, OD MMB

7.3 **Rozvoj opatření a bezpečnější průjezd městem** **47**
Ing. Petr Gelnar, OD MMB

7.4 **Sdílená kola a chytrá data** **47**
Ing. Petr Gelnar, OD MMB

8. Motivační programy 48

8.1 **Dotační program „Šalinkarta“** **49**
Marie Janečková, OŽP MMB

8.2 **Dotační program na podporu oživení nábřeží „Nábřežít!“** **49**
Mgr. et Mgr. Klára Minarčíková, OŽP MMB

8.3 **Dotační program na podporu oživení zeleně ve vnitroblocích „Vnitroblok!“** **49**
Mgr. et Mgr. Klára Minarčíková, OŽP MMB

8.4 **Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta** **50**
Bc. Pavla Drahanská, OŽP MMB

8.5 **Dotační program „Podpora vytváření zelených střech“** **50**
Mgr. Hana Macková, OŽP MMB

8.6 **Dotační program na podporu využití srážkové vody „Dešťovka“** **50**
Mgr. Hana Macková, OŽP MMB

8.7 **Hodina Země** **51**
Mgr. Hana Macková, OŽP MMB

1. Úvod

Vážení čtenáři,
dovolte mi seznámit vás s publikací Životní prostředí Brno 2024–2025. Jedná se již o 16. vydání publikace, která vychází pravidelně každé dva roky od roku 1996. Cílem periodika je seznámení čtenářů se stavem životního prostředí v Brně. Brožura je volně dostupná na internetových stránkách www.brno.cz/ozp.

Zvyšujeme bezpečnost města a efektivně integrujeme protipovodňová opatření do městské krajiny. V uplynulých dvou letech jsme dosáhli několika významných milníků. Povodně v září 2024 prověřily připravenost naší infrastruktury a v červenci 2025 jsme slavnostně otevřeli novou náplavku na Poříčí. V tomto tříkilometrovém úseku jsme nahradili betonové zdi přírodě blízkou modelací břehů, vysadili přes 600 stromů a propojili Svratku s veřejným životem. Na základě získaných hydrologických dat jsme aktualizovali hydrodynamické modely a na podzim 2025 získali pravomocné stavební povolení pro navazující etapy v lokalitě Trnitá. Tato protipovodňová opatření v bezprostřední blízkosti centra v dalších letech plynule doplní rozsáhlé parky a tůně posilující modrozelenou infrastrukturu Brna.

Pokračujeme v urychlování adaptace města na klimatickou změnu. Hlavním nástrojem podpory pro občany je program Ekodotace, jehož prostřednictvím podporujeme realizaci zelených střech, zachytávání srážkových vod nebo revitalizaci vnitrobloků. V rámci veřejného prostoru intenzivně podporujeme městské části skrze projekt Nové parky pro Brno. Na odborné studie, projektové přípravy a samotné realizace veřejné zeleně ročně alokujeme 30 milionů korun. Výsledkem je obnova a vznik velkého množství parků financovaných kombinací městských a evropských zdrojů nebo zdrojů městských částí.

Podpora a modernizace odpadového hospodářství je důležitá. V areálu SAKO Brno funguje automatická dotřiďovací linka, která zvýšila efektivitu recyklace. Díky tomu mohou obyvatelé odevzdávat kovové obaly do žlutých kontejnerů. Pokračujeme v přípravě projektu výstavby třetího kotle spalovenské linky. Ta bude maximálně šetrná k životnímu prostředí a významně přispěje k zajištění dodávek tepla. Předejít vzniku odpadu se snažíme prostřednictvím osvětových akcí. Připravujeme také projekt moderního cirkulárního domu, kde lidé najdou velké re-use centrum, komunitní dílny i nábytkovou banku. Tímto ekologickým objektem chceme dát starým věcem druhý život a ještě výrazněji snížit celkové množství městského odpadu.

Pro maximální podporu výsadby a péče o stromy včetně uličních stromořadí pokračujeme ve spolupráci s dalšími odbory v přípravách strategických dokumentů. Dojde tak k vytvoření standardu výsadby a péče o stromořadí ve městě; práce na tomto dokumentu se již blíží do závěrečné fáze. Brněnské stavební předpisy, které jsme nedávno schválili, zavádějí podporu využívání modrozelené infrastruktury, zadržování a vsakování dešťových vod nebo výsadbu uličních stromořadí. Také nový územní plán posiluje ochranu stávající zeleně a vytváří podmínky pro vznik nové zeleně.

Tato publikace je určena široké veřejnosti se zájmem o životní prostředí a udržitelnost, stejně jako akademikům, odborníkům a studentům. Pevně věřím, že naše práce občany zaujme a vyvolá v nich zájem o problematiku životního prostředí. Chtěl bych tímto poděkovat kolegům z Odboru životního prostředí, spolupracujícím institucím, neziskovým organizacím a aktivním občanům za jejich práci a cenné podněty, které posouvají kvalitu života v Brně ještě dál.

RNDr. Filip Chvátal, Ph.D.
náměstek primátorky města Brna pro životní prostředí

2. Voda

2.1 Odvádění a čištění odpadních vod

Ing. Vladimír Habr, Ph.D. BVK, a. s.

Odpadní vody z území města Brna jsou odváděny do Čistírny odpadních vod Brno – Modřice, kde jsou vyčištěny. Na brněnskou kanalizační síť jsou dále napojeny kanalizace z měst a obcí Kuřim, Modřice, Želešice, Česká, Lipůvka, Moravské Knínice, Ostopovice, Troubsko, Rozdrojovice, Ponětovice, Bedřichovice, Podolí, Šlapanice, Jiříkovice, Blažovice, Prace, Kobylnice, Tvarožná, Sivice a Pozořice. V průběhu roku 2025 bylo odtud převzato přes 3 400 tis. m³ odpadních vod. Formou dovozu z neodkanalizovaných míst v okolí Brna bylo převzato dalších 141 tis. m³.

Kanalizační síť

Historicky převažující gravitační způsob odvádění odpadních vod je v posledních letech z technických a provozních důvodů doplňován o objekty čerpacích stanic a retenčních nádrží. Rozvíjejícím se trendem v městském odvodnění je i hospodaření s dešťovými vodami.

Přehled základních údajů o provozované kanalizaci je uveden v následující tabulce.

Technické parametry	Hodnoty roku		Jednotka
	2024	2025	
Délka stokové sítě	1 172	1 179	km
Významné objekty			
čerpací stanice	28	28	ks
retenční nádrže	23	23	ks
odlehčovací komory	72	72	ks
Kanalizační přípojky	60 091	60 194	ks

Tempo obnovy zůstává nedostatečné, cca 95 km stok starších 90 let je stále za teoretickou hranicí životnosti. Alarmující je rovněž stavební stav několika tisíc kusů kanalizačních přípojek ve vlastnictví majitelů připojených nemovitostí.

Stáří stokové sítě klade velké nároky na četnější pravidelnou kontrolu a údržbu. Systematickým čištěním je podmíněn bezpečný provoz celé stokové sítě včetně objektů, jako jsou shybky a lapáky písků. Čištění stokové sítě je prováděno především pomocí vysokotlakých kombinovaných vozidel s recyklací, vybrané průlezné a průchodné stoky jsou pak čištěny mechanicky.

Nedílnou součástí bezpečného provozování je i monitoring kanalizace. Zkušenosti ukazují, že rozsah kamerových kontrol je nutné dále zvyšovat, neboť zjištěné závady, zejména na starší části sítě, jsou mnohdy velmi závažné a včasným zjištěním a opravou se zabrání vzniku větších škod, které obvykle havárie doprovázejí.

Příčinou vzniku vážnějších stavebních havárií a poruch bylo převážně značné stáří stok a jejich opotřebovanost provozem. Při odstraňování havárií bylo v řadě případů využito bezvýkopových technologií, a to zejména pomocí vložkování rukávcem. Jednou z dalších široce využívaných bezvýkopových technologií při opravách stokové sítě v Brně je využití kanalizačních robotů.

Provozní ukazatele	Hodnoty roku		Jednotka
	2024	2025	
Údržba stokové sítě			
délka vyčištěné kanalizace	310,4	312,3	km/rok
revize kanalizace	128,1	131,0	km/rok
Obnova stokové sítě	7,6	5,3	km/rok
Poruchy a havárie na stokových sítích			
Havárie	15	15	ks/rok
Poruchy	32	23	ks/rok
Lokální opravy robotem	186	178	ks/rok

2.2 Čištění odpadních vod – Čistírna odpadních vod Brno-Modřice

Ing. Vladimír Habr, Ph.D. BVK, a. s.

ČOV Brno – Modřice byla uvedena do trvalého provozu v roce 1962. S rozvojem města a následujícím stoupajícím zatížením proběhla na čistírně již řada dílčích rozšíření a dostaveb.

Začátkem devadesátých let bylo nutné dosáhnout úrovně čištění dle požadavků legislativy EU, zejména v odstraňování dusíku a fosforu. Navíc bylo potřeba řešit nedostatečnou kapacitu zpracování kalu a zastaralou vybavenost jak technologickou, tak stavební.

Nejvýznamnější stavbou byla celková intenzifikace a rozšíření čistírny odpadních vod v letech 2001 až 2003 s uvedením do trvalého provozu v roce 2005.

S pokračujícím rozvojem výstavby v Brně a v návaznosti na budovaný systém retenčních nádrží na kanalizační síti se projevila nutnost přestavby stávající kalové linky na ČOV Brno – Modřice s ohledem na požadavky energetického využití kalů a na změny v odpadové legislativě. V současnosti se jedná o nejvýznamnější investiční akci společnosti Brněnské vodárny a kanalizace, a.s., se zásadním přínosem pro životní prostředí z pohledu nakládání s čistírenskými kaly. Výstavba nového kalového hospodářství byla zahájena v červnu 2024 s předpokládaným dokončením v roce 2027.

Vybrané návrhové a provozní údaje ČOV Brno – Modřice jsou patrné z níže uvedených tabulek.

Platné povolení – základní parametry		
Ukazatel	**Hodnota**	**Jednotka**
Kapacita ČOV	640 000	EO_{60}
Průtok $Q_{max.}$	4 222	l/s
Průtok $Q_{prům.}$	1 950	l/s
Bilanční průtok měsíční $Q_{bil./měs.}$	7 287	tis. m³/měsíc
Bilanční průtok roční $Q_{bil./rok}$	61 520	tis. m³/rok

Parametr	Účinnost čištění [%]		
	Předepsaná	2024	2025
BSK_5	95	99,0	99,2
$CHSK_{Cr}$	85	96,4	96,5
Nerozpuštěné látky	–	98,5	98,8
N_{celk}	75	86,2	87,0
P_{celk}	85	90,9	92,1

Provozní ukazatele	Hodnoty roku		Jednotka
	2024	2025	
Množství čištěných vod			
celkem za rok	39 166 244	34 042 037	m³/rok
denní průměr	107 012	93 266	m³/den
Kalové a plynové hospodářství			
produkce kalu celkem (100% sušina)	7 362	7 858	t/rok
produkce kalového plynu	5 177 701	5 291 869	m³/rok
Energetika			
spotřeba elektrické energie celkem	16 072	15 885	MWh/rok
vlastní výroba elektrické energie	7 961	9 612	MWh/rok
vlastní výroba tepelné energie	56 254	61 179	GJ/rok
Odpady			
množství písku	657	433	t/rok
množství shrabků	578	750	t/rok

2.3 Pitná voda

Ing. Pavel Viščor, Ph.D.
Mgr. Stanislava Foltýnová, BVK, a. s.

Zásobování města Brna pitnou vodou

Město Brno má k dispozici dostatek zdrojů kvalitní pitné vody. Základními zdroji jsou prameniště podzemní vody v Březové nad Svitavou a úpravna povrchové vody ve Švařci.

Dálkové přivaděče

Z Březové nad Svitavou voda do Brna přitéká přivaděčem I. březovského vodovodu a přivaděčem II. březovského vodovodu. Z úpravny vody Švařec se voda do Brna přivádí přivaděčem Vírského oblastního vodovodu (VOV).

Přivaděče pitné vody	Délka v km
Přivaděč I. březovského vodovodu	57,3
Přivaděč II. březovského vodovodu	55,4
Přivaděč VOV (úsek ÚV Švařec – vodojem Bosonohy)	46,8
Celkem	**159,5**

V letech 2021–2024 byla postupně ve třech etapách nahrazena část přivaděče VOV ze sklolaminátového potrubí v Drásově a okolí potrubím z tvárné litiny. Část přivaděče je nyní vedena v nové trase, která se co nejvíce vyhýbá zastavěnému území Drásova. Došlo tak k mírnému prodloužení přivaděče. V roce 2025 probíhala příprava čtvrté a páté etapy obnovy tohoto přivaděče.

Zdroje podzemní vody v Březové nad Svitavou

Ze zdrojů I. březovského a II. březovského vodovodu v prameništi podzemní vody v Březové nad Svitavou je do vodovodní sítě dodáváno dlouhodobě největší množství vody.

Pro doplňování zásob podzemních vod jsou důležité atmosférické srážky. Srážkové úhrny v prameništi Březová nad Svitavou v roce 2024 mírně překonaly dlouhodobý průměr, a to především díky měsíci září, kdy byly zaznamenány extrémní přívalové deště. Rok 2025 byl srážkově velmi slabý, a to se od podzimních měsíců začalo velmi negativně projevovat na hladinách podzemních vod.

Srážkový úhrn v mm/rok	2024	2025
Prameniště Březová nad Svitavou	631,30	464,80

Úpravna vody Švařec

Úpravna vody ve Švařci je po prameništi v Březové nad Svitavou druhým nejdůležitějším zdrojem pitné vody Brněnské vodárenské soustavy. Zdrojem povrchové vody je údolní přehradní nádrž Vír I.

Úpravna vody slouží k doplňování množství pitné vody získávané z podzemních zdrojů v Březové nad Svitavou. Souhrnné množství vody dodané úpravnou v letech 2024 a 2025 bylo o 1 123 tis. m³ vyšší než souhrnné množství dodané úpravnou v předchozích dvou letech.

Voda z úpravny Švařec je míchána ve vodojemu Čebín s větším dílem vody podzemní přiváděné přivaděčem II. březovského vodovodu. Takto smíchaná voda je pak dále dopravována opět dvěma přivaděči – II. březovským vodovodem a přivaděčem VOV – do vodojemů v Brně a do dalších spotřebišť Brněnské vodárenské soustavy.

Výroba vody v tis. m³	2024	2025
Úpravna vody Švařec	4 514	4 956
I. březovský vodovod	7 684	7 071
II. březovský vodovod	17 577	18 274
ostatní místní zdroje	64	55
Celkem	**29 839**	**30 356**

Vodovodní síť

Celková délka vodovodních řadů provozovaných Brněnskými vodárnami a kanalizacemi, a.s., dlouhodobě mírně roste vlivem postupného rozšiřování vodovodní sítě o nové vodovodní řady. Ke krátkodobému poklesu celkové délky došlo v roce 2025 kvůli ukončení provozování vodovodu v jedné z menších obcí. Nové vodovodní přípojky jsou zřizovány na nových i stávajících vodovodních řadech. Většinu havárií na vodovodní síti v letech 2024 a 2025 se podařilo odstranit do 24 hodin, a tedy i bez vážného dopadu na odběratele. V obou letech probíhaly také standardní opravy a rekonstrukce vodovodů v ulicích města Brna.

Vodovodní síť – vybrané ukazatele	2024	2025	Jednotka
Celková délka provozované vodovodní sítě	1 429	1 422	km
Počet vodovodních přípojek	52 587	52 379	ks
Počet obyvatel zásobovaných z provozovaných vodovodů	434	436	tis. obyv.
Specifická spotřeba vody pro obyvatelstvo	100,2	101,3	l/os./den
Celkový počet poruch na vodovodní síti	1 752	1 726	

Dodávka pitné vody

Dodávka vody odběratelům z vodovodní sítě v letech 2024 i 2025 byla víceméně plynulá bez celoplošných výpadků. Snahou provozovatele vodovodu bylo při nutných opravách havárií na vodovodní síti dobu omezení odběratelů vždy co nejvíce minimalizovat.

Základní objemy pitné vody	2024	2025	Jednotka
Voda vyrobená celkem	29 839	30 356	tis. m³
Voda předaná	2 670	2 704	tis. m³
Voda převzatá	0	0	tis. m³
Voda vyrobená k realizaci	27 169	27 652	tis. m³
Voda fakturovaná celkem	24 411	24 638	tis. m³
Voda nefakturovaná	2 758	3 014	tis. m³
	10,2 %	10,9 %	
Vlastní spotřeba vody	216	226	tis. m³
Ztráty vody v síti	2 542	2 788	tis. m³
	9,4 %	10,1 %	

Jakost vody

Kvalita dodávané pitné vody byla v průběhu let 2024–2025 kontrolována laboratořemi společnosti Brněnské vodárny a kanalizace, a.s.

V oblasti pitných vod byla činnost laboratoří zaměřena na analýzu vzorků:

- ve zdrojích pitné vody prameniště Březová nad Svitavou a dvou malých zdrojů Jelenice a Chochola,
- surové vody ze zonačních odběrů a z hladiny Vírské nádrže,
- vody z jednotlivých technologických stupňů na úpravně vody Švařec,
- dodávané pitné vody ve všech provozovaných lokalitách.

Na vodovodu Brněnská vodárenská soustava, vodovodu Jelenice a Chochola byla Brněnskými vodárnami a kanalizacemi, a.s., zkontrolována každý rok stálá i náhodně vybraná odběrná místa, která byla stanovena ve spolupráci s KHS Jihomoravského kraje se sídlem v Brně (50 % odběrných míst bylo vybráno náhodně z databáze odběratelů). V roce 2024 bylo odebráno celkem 2 432 vzorků na fyzikálně chemický a mikrobiologický rozbor. V roce 2025 bylo odebráno 2 496 vzorků na fyzikálně chemický a mikrobiologický rozbor. Rozsah analýz byl prováděn v souladu s Vyhláškou MZČR č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou vodu a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody.

Na skupinovém vodovodu ÚV Švařec, Křížovice a Skorotice v roce 2024 bylo odebráno 542 rozborů, v roce 2025 bylo provedeno 550 rozborů. Výsledky všech rozborů byly během roku průběžně zasílány elektronicky na KHS Jihomoravského kraje se sídlem v Brně a KHS kraje Vysočina se sídlem v Jihlavě a KHS Pardubického kraje se sídlem v Pardubicích do registru PIVO (pitná voda).

S ohledem na uvedené lze konstatovat, že dodávka pitné vody byla v letech 2024 a 2025 zajišťována v kvalitě odpovídající požadavkům platných právních předpisů.

Informace o základních ukazatelích kvality dodávané pitné vody společnost Brněnské vodárny a kanalizace, a.s., pravidelně zveřejňuje na svých webových stránkách.

2.4 Kvalita vody v tocích Svratka a Svitava

Mgr. Lenka Procházková, Povodí Moravy, s. p.
Ing. Hana Závodská, OVLHZ MMB

Brněnská sídelní aglomerace je největším zdrojem znečištění v povodí Moravy a významně ovlivňuje kvalitu vody v tocích, které jí protékají. Páteřními toky říční sítě jsou řeky Svratka a Svitava. Povodí Moravy, s.p., provádí pravidelný monitoring těchto toků, jehož cílem je podchycení aktuálního stavu a vlivu Brna na jejich jakost.

Výsledky chemických a mikrobiologických analýz provedených v letech 2024 a 2025 byly vyhodnoceny podle ČSN 75 7221, která na základě nejvyšších naměřených koncentrací řadí toky do pěti tříd jakosti:

I. třída – neznečištěná voda
II. třída – mírně znečištěná voda
III. třída – znečištěná voda
IV. třída – silně znečištěná voda
V. třída – velmi silně znečištěná voda

Naměřená data byla také porovnána s hodnotami přípustného znečištění a normami environmentální kvality (NEK) danými nařízením vlády č. 401/2015 Sb. Hodnoty NEK jsou stanoveny převážně jako průměrné koncentrace (NEK-RP), případně jako nejvyšší přípustné koncentrace (NEK-NPK). Pokud jsou v toku koncentrace nižší než tyto standardy, kvalita vody je považována za vyhovující.

Vliv Brna na jakost vody v řece Svratce lze stanovit na základě porovnání stavu ve Veverské Bítýšce a v Rajhradě (pod zaústění ČOV Modřice), u řeky Svitavy pak porovnáním profilů Bílovice nad Svitavou a ústí. Výsledná třída jakosti je dána nejnepříznivějším zatříděním zjištěným u jednotlivých vybraných ukazatelů.

Ve dvouletí 2024–2025 byla Svitava v obou hodnocených profilech klasifikována 3. třídou jakosti. Určujícím parametrem byl celkový fosfor a dusičnany. Tok Svratka v úseku od Veverské Bítýšky po Přízřenice byl hodnocen 3. třídou jakosti, určujícím byl obsah dusičnanů. Po zaústění odpadních vod z ČOV Modřice došlo ke zhoršení na 4. třídu jakosti, kdy nejhůře hodnoceným byl parametr celkový fosfor.

Základní ukazatele				Třídy jakosti dle ČSN 75 7221						Porovnání s hodnotami přípustného znečištění (roční průměr) NV č. 401/2015 Sb.				
Číslo VÚ	Hydrologické pořadí	Tok	Profil	BSK5	CHSKCr	N-NO3	N-NH4	Fosfor celkový	Výsledná třída	BSK5	CHSKCr	N-NO3	N-NH4	Fosfor celkový
DYJ_0650	4-15-02-1093-0-00	Svitava	Bílovice nad Svitavou	2	2	3	1	3	3	ano	ano	ano	ano	ne
DYJ_0650	4-15-02-1096-0-00	Svitava	ústí	2	2	3	1	3	3	ano	ano	ano	ano	ne
DYJ_0450	4-15-01-1410-0-00	Svratka	Veverská Bítýška	2	2	3	1	2	3	ano	ano	ano	ano	ano
DYJ_0490	4-15-01-1490-0-00	Svratka	Bystrc	1	2	3	1	2	3	ano	ano	ano	ano	ano
DYJ_0490	4-15-01-1590-0-00	Svratka	Přízřenice	2	2	3	1	2	3	ano	ano	ano	ano	ano
DYJ_0670	4-15-03-0212-0-00	Svratka	Rajhrad (Brno pod)	2	2	3	2	4	4	ano	ano	ano	ano	ne

Vysvětlivky:
ne nevyhovuje požadavkům uvedeným v nařízení vlády č. 401/2015 Sb.
ano vyhovuje požadavkům uvedeným v nařízení vlády č. 401/2015 Sb.

V rámci pravidelného monitoringu byla sledována také celá řada dalších parametrů. Překračování legislativou požadovaných hodnot přípustného znečištění bylo zjištěno jen u termotolerantních koliformních bakterií – zvýšené hodnoty byly ve Svitavě před zaústěním do Svratky a ve Svratce pod Brnem, a to na úrovni 3. třídy jakosti. V těchto místech bylo také zjištěno vyšší množství chlorofylu a, a to na úrovni 4. třídy jakosti.

Další ukazatele – hodnocení dle ČSN 75 7221				Třídy jakosti dle ČSN 75 7221												
Číslo VÚ	Hydrologické pořadí	Tok	Profil	Rozpuštěný kyslík	Celkový organický uhlík TOC	Rozpuštěné látky	Vodivost	Nerozpuštěné látky	N-NO2	Celkový dusík	Chloridy	Sírany	Termotolerantní koliformní bakterie	Chlorofyl a	Kyanidy celkové	Fluoridy
DYJ_0650	4-15-02-1093-0-00	Svitava	Bílovice nad Svitavou	2			2	3	2				2	1		
DYJ_0650	4-15-02-1096-0-00	Svitava	ústí	2	2	2	2	3	2	3	1	1	3	3	1	1
DYJ_0450	4-15-01-1410-0-00	Svratka	Veverská Bítýška	2	2	2	2	3	1	3	1	1	2	4	1	1
DYJ_0490	4-15-01-1490-0-00	Svratka	Bystrc	3			1	1	2	3				2		
DYJ_0490	4-15-01-1590-0-00	Svratka	Přízřenice	3	2	1	2	1	2	3	1	1	2	2		
DYJ_0670	4-15-03-0212-0-00	Svratka	Rajhrad (Brno pod)	3	2	2	2	3	2	3	1	1	3	4	1	1

Další ukazatele – hodnocení dle NV č. 401/2015 Sb.				Porovnání s hodnotami přípustného znečištění (roční průměr) NV č. 401/2015 Sb.												
Číslo VÚ	Hydrologické pořadí	Tok	Profil	Rozpuštěný kyslík	Celkový organický uhlík TOC	pH	Teplota vody	Rozpuštěné látky	Nerozpuštěné látky	Celkový dusík	Chloridy	Sírany	Vápník	Hořčík	Termotolerantní koliformní bakterie	Kyanidy celkové	Fluoridy
DYJ_0650	4-15-02-1093-0-00	Svitava	Bílovice nad Svitavou	ano		ano	ano		ano				ano	ano	ano		
DYJ_0650	4-15-02-1096-0-00	Svitava	ústí	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ano	ano
DYJ_0450	4-15-01-1410-0-00	Svratka	Veverská Bítýška	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano
DYJ_0490	4-15-01-1490-0-00	Svratka	Bystrc	ano		ano	ano		ano	ano			ano	ano			
DYJ_0490	4-15-01-1590-0-00	Svratka	Přízřenice	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano		
DYJ_0670	4-15-03-0212-0-00	Svratka	Rajhrad (Brno pod)	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ano	ano

Obsah monitorovaných kovů a metaloidů vyhovoval imisním standardům, toky byly hodnoceny na úrovni 1. a 2. třídy jakosti a nedocházelo k překračování NEK stanovených v NV č. 401/2015 Sb.

Kovy a metaloidy – hodnocení dle ČSN 75 7221				Třídy jakosti dle ČSN 75 7221														
Číslo VÚ	Hydrologické pořadí	Tok	Profil	As	B	Ba	Be	Co	Cr	Cu	Fe	Mn	Se	V	Zn	Cd rozp.	Hg rozp.	Ni rozp.	Pb rozp.
DYJ_0650	4-15-02-1093-0-00	Svitava	Bílovice nad Svitavou	2	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1				
DYJ_0650	4-15-02-1096-0-00	Svitava	ústí	2	1	2	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1	1
DYJ_0450	4-15-01-1410-0-00	Svratka	Veverská Bítýška	2	1	2	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	2	2	1
DYJ_0490	4-15-01-1490-0-00	Svratka	Bystrc	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1				
DYJ_0490	4-15-01-1590-0-00	Svratka	Přízřenice	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1
DYJ_0670	4-15-03-0212-0-00	Svratka	Rajhrad (Brno pod)	2	1	2	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	2	1

Kovy a metaloidy – hodnocení dle NV č. 401/2015 Sb.				Porovnání s hodnotami přípustného znečištění (roční průměr) NV č. 401/2015 Sb.															
Číslo VÚ	Hydrologické pořadí	Tok	Profil	As	B	Ba	Be	Co	Cr	Cu	Fe	Mn	Se	V	Zn	Cd rozp.	Hg rozp.	Ni rozp.	Pb rozp.
DYJ_0650	4-15-02-1093-0-00	Svitava	Bílovice n/Svitavou	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano				
DYJ_0650	4-15-02-1096-0-00	Svitava	ústí	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano
DYJ_0450	4-15-01-1410-0-00	Svratka	Veverská Bítýška	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano
DYJ_0490	4-15-01-1490-0-00	Svratka	Bystrc	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano				
DYJ_0490	4-15-01-1590-0-00	Svratka	Přízřenice	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano
DYJ_0670	4-15-03-0212-0-00	Svratka	Rajhrad (Brno pod)	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano

3. Ovzduší

3.1 Ovzduší

Ing. Markéta Durnová, OŽP MMB

Statutární město Brno leží ve středu Jihomoravského kraje a pro hodnocení kvality ovzduší je vymezeno jako samostatná Aglomerace Brno, není tedy součástí zóny Jihomoravského kraje. Podle své rozlohy zaujímá 0,3 % území České republiky, podle počtu obyvatel je druhým největším městem v republice.

Brno zaujímá strategickou polohu v současné evropské dopravní síti. Leží na křižovatce dálnic D1 a D2, které jsou součástmi magistrál mezinárodního významu západ–východ (E50) a sever–jih (E55, E65). Územím Brna prochází železniční koridor Berlín – Praha – Česká Třebová – Brno – Vídeň. Napojení na leteckou dopravu je zajištěno mezinárodním letištěm, které vykonává funkci záložního letiště pro Prahu.

Tak jako v každém větším městě ovlivňuje kvalitu ovzduší v Brně doprava, která je zdrojem zejména NOX. Naopak lokální vytápění domácností nepředstavuje tak významný problém, jelikož je celé území plynofikované a vytápění v kotlích na tuhá paliva není příliš časté, přesto nelze tento zdroj znečišťování ani v Brně opomíjet a týká se zejména okrajových částí města.

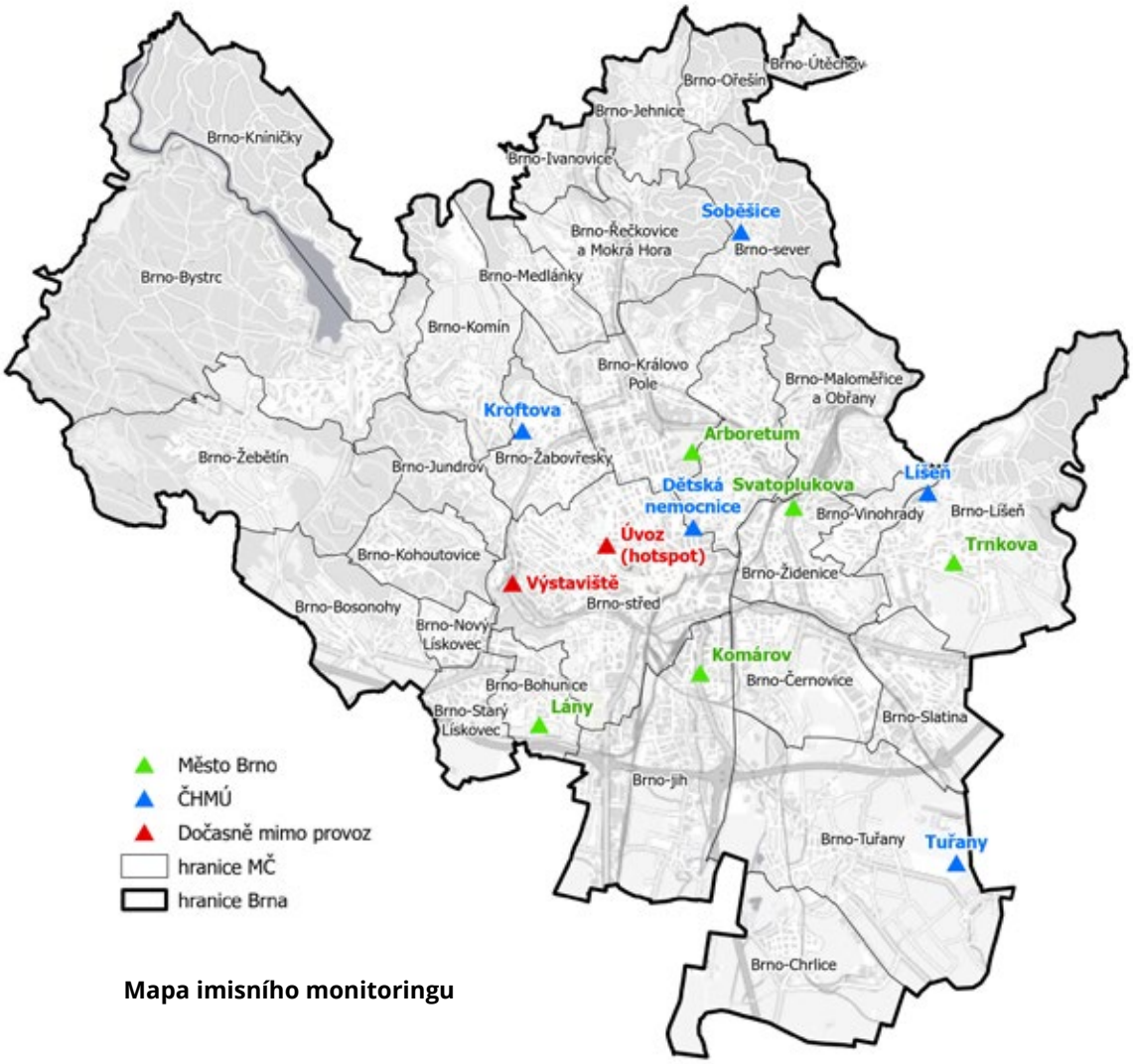
V poslední době se projevují na území Brna v souvislosti s kvalitou ovzduší dva negativní aspekty. Tím prvním je stále nedostavěný velký městský okruh, který by svedl tranzitní, ale i část osobní dopravy mimo hustě obydlenou oblast a zvýšil plynulost dopravy. Druhým problematickým aspektem jsou stavební práce, které na některých lokalitách (zejména na jih od hlavního nádraží) velmi lokálně, ale zato velmi výrazně negativně ovlivňují kvalitu ovzduší navýšením koncentrací suspendovaných částic PM_{10}.

Za konkrétních rozptylových a meteorologických podmínek se i na území Brna může projevuje výrazněji vliv dálkového transportu, a to při severovýchodním proudění, kdy se Moravskou bránou na území aglomerace dostává znečištění z Moravskoslezského kraje či přeshraničně až z Polska. Nebo při vhodném proudění dochází dokonce k přenosu prachu ze Sahary.

Imisní monitoring

Statutární město Brno provozuje na území aglomerace Brno pět stacionárních automatických měřicích stanic kvality ovzduší a mobilní měřicí vůz. Dále jsou na území města Brna provozovány stanice Českého hydrometeorologického ústavu (4 automatické a 2 manuální). Data ze stanic jsou předávána do celostátního informačního systému kvality ovzduší (ISKO), který slouží Českému hydrometeorologickému ústavu (ČHMU) k plošnému hodnocení kvality ovzduší.

Data ze stanice Brno-Výstaviště (SmB) a Brno-Úvoz (ČHMÚ) nejsou v současnosti zahrnuta do ISKO z důvodu rozsáhlé stavební činnosti v bezprostřední blízkosti měření.

Mapa imisního monitoringu

V roce 2025 prošel systém imisního monitoringu menší obměnou, byly pořízeny 3 nové analyzátory prachových částic zn. Fidas 200 od německého výrobce PALAS GmbH, které nahradily stávající analyzátory GRIM180. Nyní je na všech stanicích města shodný prachový analyzátor.

Zákonná úprava

Základní právní normou upravující hodnocení a řízení kvality ovzduší je zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění (dále jen „zákon o ochraně ovzduší"). Zákonné imisní limity pro vybrané škodliviny a povolený počet jejich překročení jsou definovány v příloze č. 1 k zákonu o ochraně ovzduší. Současně platná závazná legislativa stanovuje přípustnou úroveň znečištění ovzduší (imisní limity) pro dvanáct znečišťujících látek, které mají prokazatelně škodlivé účinky na lidské zdraví, ekosystémy a vegetaci.

Zákon o ochraně ovzduší je navázán na současnou Evropskou směrnici 2008/50/ES. Na konci roku 2024 byla přijata nová směrnice 2024/2881 o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu, která zpřísňuje stávající imisní limity. Do zákona o ochraně ovzduší by měla být implementována do konce roku 2026.

Platné imisní limity pro škodliviny měřené na stanicích imisního monitoringu statutárního města Brna (zdroj: příloha č. 1 k zákonu č. 201/2012 Sb.) a limity schválené EP od roku 2030

Škodlivina	Doba průměrování	aktuální		nový k roku 2030	
		limit µg/m³	počet překročení	limit µg/m³	počet překročení
Oxid siřičitý SO_2	1 rok	x		20	
	24 hod.	125	3	50	18
	1 hod.	350	24	350	3
Oxid dusičitý NO_2	1 rok	40		20	
	24 hod.	x	x	50	18
	1 hod.	200	18	200	3
Oxid uhelnatý CO	max. denní osmihodinový průměr	10 000		10 000	
	24 hod.			4 000	18
Částice PM_{10}	24 hod.	50	35	45	18
	1 rok	40		20	
Částice $PM_{2,5}$	24 hod.	x	x	25	18
	1 rok	20		10	
Přízemní ozón O_3	max. denní osmihodinový klouzavý průměr	120	25	120	18

Vyhodnocení kvality ovzduší v letech 2024–25

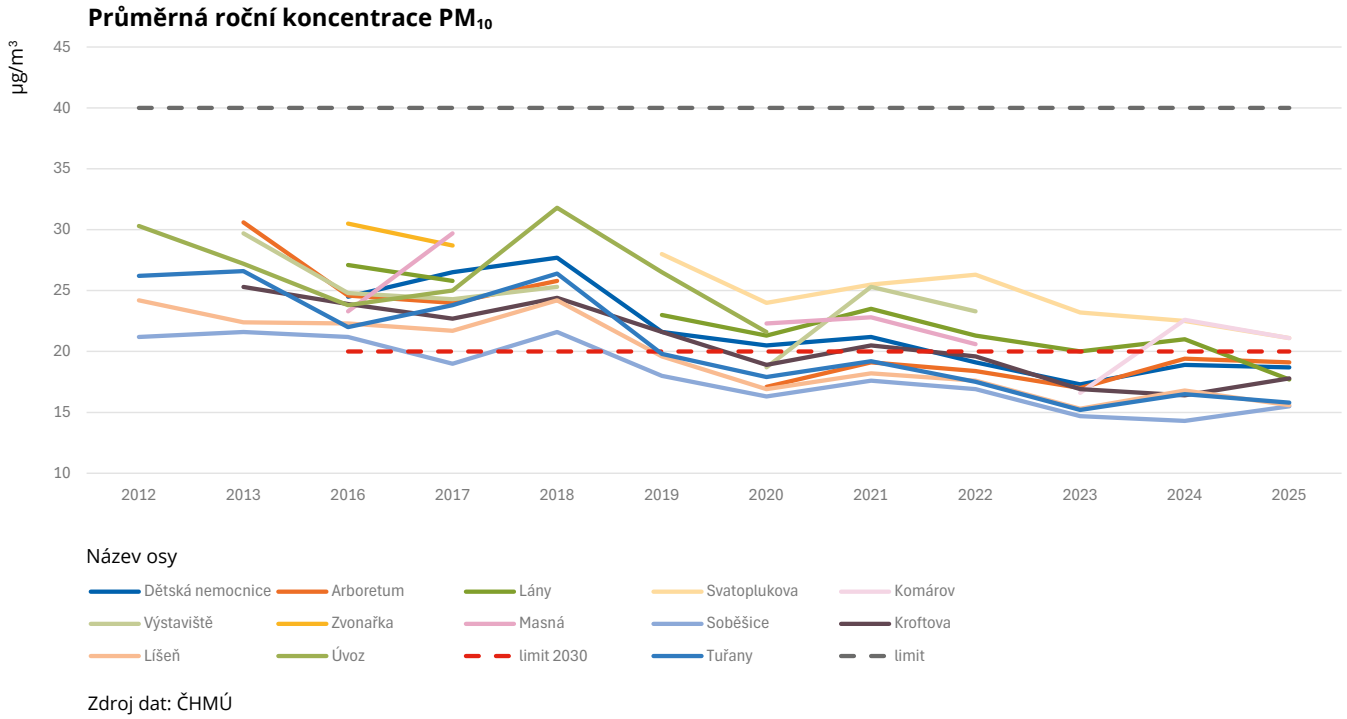
Zlepšování kvality ovzduší pokračuje i v letech 2024 a 2025 a řadí se k předchozím rokům, kdy jsou měřeny nejnižší koncentrace všech sledovaných škodlivin. K překračování imisních limitů u sledovaných znečišťujících látek z brněnských stanic nedochází již od roku 2019. Nyní se bude pohled soustředit na nově stanovený imisní limit k roku 2030, kdy některé škodliviny se v současné době pohybují kolem tohoto limitu a některé jsou i nad limitem.

Do hodnocení jsou zahrnuty jen stanice, které splnily podmínku minimální dostupnosti dat pro danou znečišťující látku. Není zahrnuta stanice Brno-Výstaviště, která se v polovině roku 2023 přesouvala v rámci stavby Multifunkčního kulturního centra, a stanice Brno-Úvoz. Obě stanice velmi výrazně ovlivňují stavební práce v blízkém okolí. Stanice Brno-Výstaviště bude i nadále měřit stávající lokalitu, jen je přerušena dodávka dat do ISKO ČHMU, dokud neustanou nejvýraznější stavební práce probíhající v bezprostřední blízkosti. Naměřené koncentrace znečišťujících látek jsou velmi významně ovlivněny a nevypovídají objektivně o standardní imisní situaci města a počítat s těmito hodnotami by bylo zavádějící. Tato data však budou použita např. pro účely sledování vlivu stavebních prací na kvalitu ovzduší obecně.

Kvalita ovzduší nezávisí pouze na samotném množství emisí znečišťujících látek, ale ovlivňují ji např. příznivé vyšší teploty v zimě (nižší intenzita vytápění, které je často dominantním zdrojem znečišťování ovzduší), nižší teploty v létě (nižší koncentrace přízemního ozonu), větrné počasí (lepší rozptyl látek) či dostatečné množství srážek (mokrá depozice látek). Právě v tomto směru jsou poslední roky neobvyklé. Navíc dochází k dlouhodobému snižování emisí například z dopravy či průmyslu. Meziroční rozdíly jsou z velké míry dány právě odlišnými meteorologickými podmínkami. Trendy v samotném znečišťování ovzduší je tedy třeba sledovat v delším horizontu.

Suspendované prachové částice PM_{10}

Průměrné roční koncentrace PM_{10} jsou v Brně výrazně pod hodnotou zákonem stanoveného imisního limitu. V grafu je současně znázorněn nový imisní limit k roku 2030, kde je vidět, že některé stanice měří koncentrace nad touto hranicí.

Zdroj dat: ČHMÚ

Kromě ročního imisního limitu je v zákoně o ochraně ovzduší stanoven i limit pro 24 h průměrnou koncentraci částic PM_{10}. Ten má hodnotu 50 $\mu g.m^{-3}$ a limit se považuje za překročený, pokud dojde k více než 35 překročením této průměrné denní hodnoty za kalendářní rok. Počet překročení 24 h imisního limitu PM_{10} v posledních 6 letech ukazuje tabulka (červená hodnota). Od roku 2019 dochází k překročení pouze na stanicích lokálně ovlivněných stavební činností. S novým limitem se kromě počtu dnů překročení z 35 na 18 dní snižuje i průměrná denní koncentrace z 50 na 45 $\mu g.m^{-3}$.

Počet překročení denní průměrné koncentrace PM_{10}

Stanice	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Dětská nemocnice	25	36	32	13	10	13	4	1	11	8
Arboretum	20	25	19	11*	4	8	2	1	9	9
Kroftova	23	26	21	15	6	10	1	2	6	3
Lány	30	35		17	10	14	6	6	12	4
Líšeň	8	22	15	8	4	6	1	0	3	3
Soběšice	12	17	7	5	5	6	1	0	3	3
Svatoplukova	38	36	38*	29	15	18	17	12	12	13
Tuřany	17	31	31	11	6	10	2	0	7	2
Komárov								7	15	18

Zdroj dat: ČHMÚ

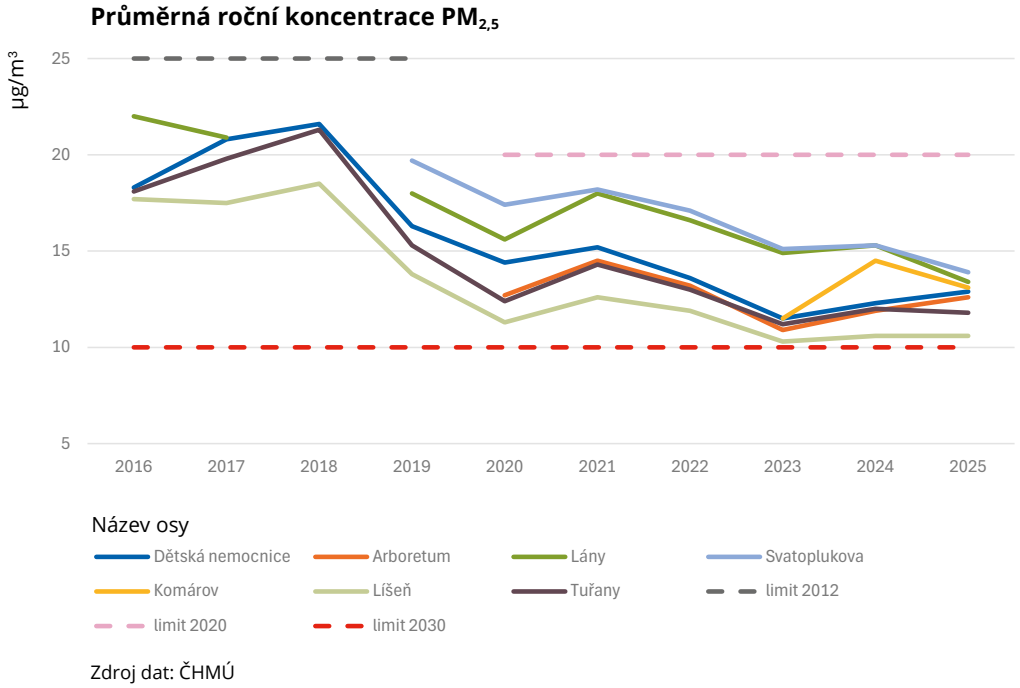
Suspendované prachové částice $PM_{2,5}$

I přesto, že byl v roce 2019 snížen roční imisní limit z 25 $\mu g.m^{-3}$ na 20 $\mu g.m^{-3}$, nedochází na území aglomerace Brno k překračování imisního limitu této znečišťující látky na žádné stanici imisního monitoringu. V případě nového razantního snížení z 20 $\mu g.m^{-3}$ na 10 $\mu g.m^{-3}$ už k překračování docházet bude a bude složité nastavit opatření, která snížení koncentrací pomůžou. Na nastavení postupů k vytvoření tzv. road maps se nyní pracuje na úrovni Evropské unie, ale i třeba v rámci Eurocities, kde je zapojeno i město Brno.

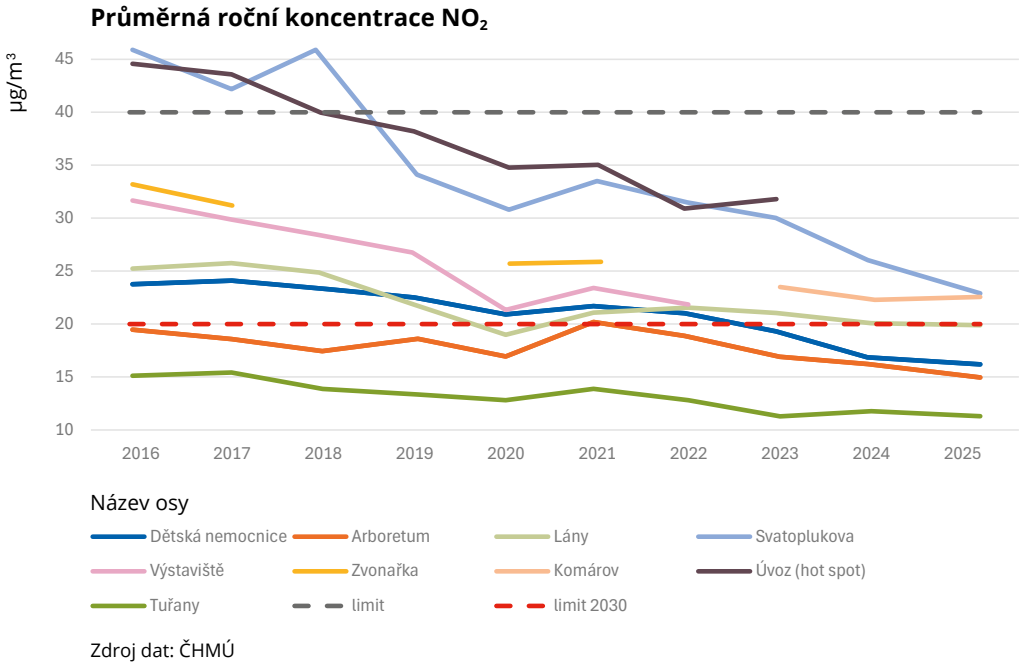
Oxid dusičitý NO_2

Průměrná roční koncentrace oxidu dusičitého nebyla od roku 2019 překročena na žádné stanici na území aglomerace Brno. Koncentrace oxidu dusičitého jsou závislé především na dopravě. Dopravně zatížené komunikace vykazují vyšší koncentrace. Poslední roky lze pozorovat i na těch nejzatíženějších oblastech, jak je ul. Svatoplukova nebo Úvoz, výrazný pokles koncentrací. Je to dáno více faktory, na jedné straně je to obnova vozového parku, který přispívá velkou měrou. Už nyní se pohybujeme na pomezí nového imisního limitu.

Pozitivní vliv má stavba VMO, kde je to viditelné na datech ze stanice Svatoplukova. V místech, kde stojí stanice (židenické kasárny), se přesunulo velké množství aut na nově vybudovanou estakádu a v roce 2025 je předběžná roční průměrná koncentrace na hodnotě 22,9 $\mu g.m^{-3}$. Tyto hodnoty se ale můžou začít zvyšovat v případě, že bude dále narůstat množství aut na komunikacích. Tento problém řeší především velká evropská města. Proto jsou ve velkých městech zaváděny nízkoemisní zóny, které pomůžou k redukci projíždějících aut nebo další obnově vozového parku.

Zdroj dat: ČHMÚ

Zdroj dat: ČHMÚ

V případě hodinových koncentrací nedochází k překračování hodnot v aglomeraci Brno dlouhodobě a nepředpokládá se ani po zavedení nového limitu.

Oxid siřičitý SO_2, Oxid uhelnatý CO

Imisní limity pro tyto škodliviny nejsou na území Aglomerace Brno překračovány. V současné době je SO_2 v systému imisního monitoringu statutárního města Brna měřen na stanici Lány a mobilním měřicím vozem. CO je měřen na stanicích Lány, Svatoplukova a mobilním měřicím vozem.

Troposférický ozon O_3

Monitoring troposférického ozonu (vznikajícího sérií fotochemických reakcí mezi oxidy dusíku a VOC) je na území aglomerace Brno prováděn ve čtyřech lokalitách – pozaďové koncentrace jsou měřeny stanicí Tuřany, Lány a Arboretum, městské pozadí je měřeno na lokalitě Dětská nemocnice. Ozon je velmi reaktivní molekula, která ochotně reaguje s většinou látek v ovzduší. Proto jsou nejvyšší koncentrace troposférického ozonu měřeny v čistých lokalitách s nízkými koncentracemi ostatních látek znečišťujících ovzduší. Naopak nejzatíženější (dopravní) lokality měří nejnižší koncentrace troposférického ozonu.

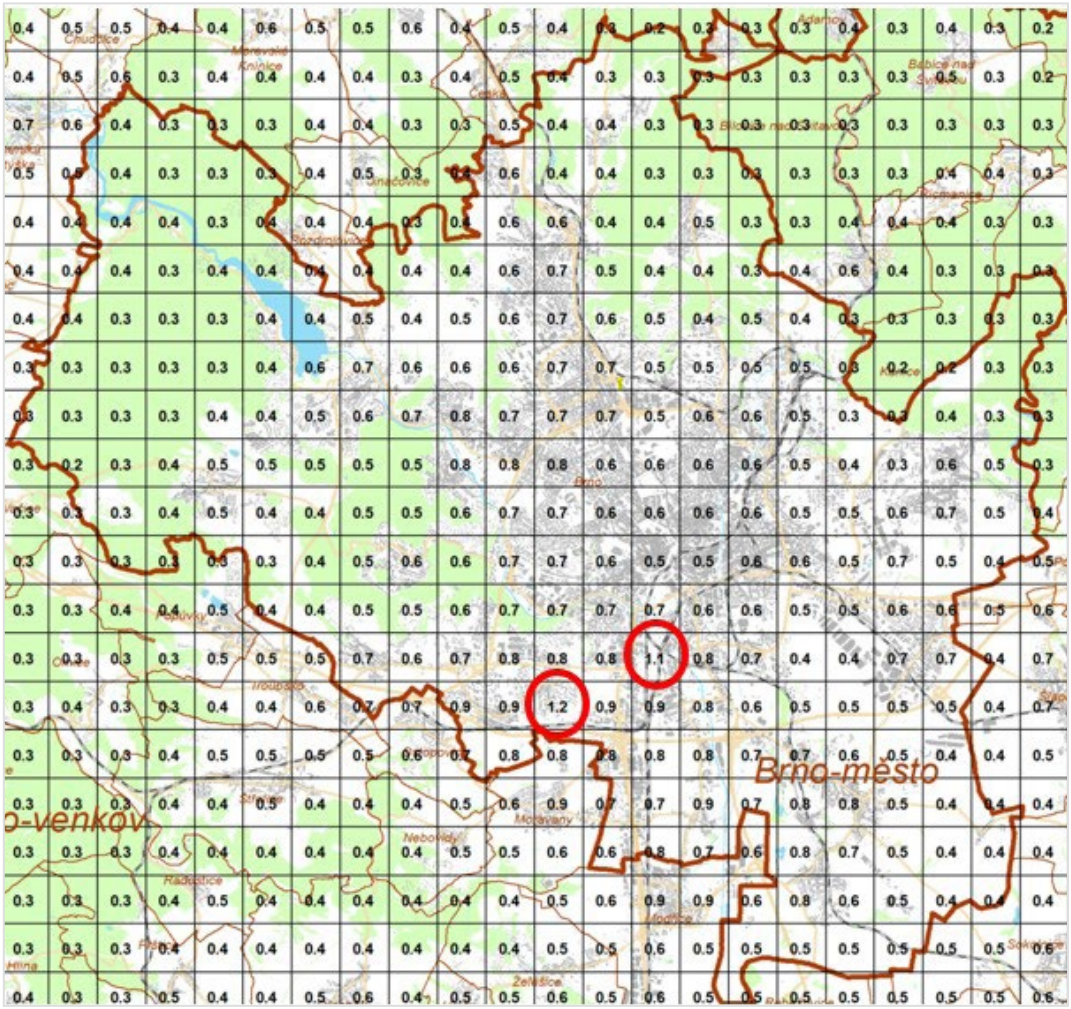
K překračování dochází zejména v létě, kdy jsou nejpříhodnější podmínky pro vznik troposférického ozonu z jeho prekurzorů, hlavně NO_2 a těkavých organických látek (VOC). Vznik troposférického ozonu je závislý na intenzitě slunečního záření nutného pro vznik fotochemické reakce.

Imisní limit pro přízemní ozon je počítán jako průměrný počet překročení za 3 roky. Hodnotíme pouze stanice, kde jsou k dispozici data za všechny 3 roky. Pro rok 2024 (období 2022 až 2024) a 2025 (období 2023 až 2025) máme dostatečná data na všech stanicích. Imisní limit pro 8h denní maximální klouzavou koncentraci přízemního ozonu v roce 2025 v Brně překročen nebyl, v roce 2024 byl překročen na stanici Brno-Arboretum.

Benzo[a]pyren B[a]P

Benzo[a]pyren, polycyklický aromatický uhlovodík (PAH), vzniká zejména spalováním pevných a kapalných paliv. Zvýšené koncentrace benzo(a)pyrenu lze tedy očekávat zejména v blízkosti významných liniových zdrojů. V aglomeraci Brno je benzo[a]pyren měřen již jen v lokalitě Brno-Líšeň, kde je dlouhodobě pod zákonným imisním limitem.

Vzhledem k tomu, že 5leté průměrné koncentrace jsou v oblasti stanice Brno-Lány modelovány s překročeným imisním limitem, bylo zadáno v roce 2024 měření v této lokalitě. Probíhalo pouze v období topné sezóny, tzn. leden–duben a říjen–prosinec, ostatní měsíce byl proveden vždy 1 odběr, který byl v sobotu, kdy bylo v městské části povoleno spalování na zahradách. Průměrná roční koncentrace z naměřených dat byla lehce nad imisním limitem. Ale jelikož v teplejší části roku měření neprobíhalo, je pravděpodobné, že k překročení IL v tomto roce nedošlo. Nicméně koncentrace v této lokalitě jsou podstatné vyšší, než bývají naměřeny na stanici Brno-Líšeň.

Pětiletá průměrná koncentrace BaP na území města Brna

Zdroj dat: ČHMÚ

Na měření benzo(a)pyrenu jsme navázali i v roce 2025, kdy byla vybrána lokalita ve stejné městské části, jako je stanice Brno-Líšeň, ale v odlišném charakteru zástavby. Zatímco stanice Brno-Líšeň je umístěna na kopci v sídlištní zástavbě, naše měření bylo umístěno v oblasti s rodinnými domy, kde je rovněž zastoupeno vytápění pevnými palivy. Lokalita je nazvána Brno-Trnkova, byla zařazena do ISKO a měření bude probíhat i v roce 2026. Průměrná roční koncentrace byla naměřena na hodnotě 0,5 ng/m^3. Podle předpokladů je naměřená roční průměrná koncentrace vyšší než na stanici Brno-Líšeň, ale je na polovině imisního limitu. Přispěly k tomu i neobvykle nízké koncentrace na konci roku 2025.

Vyhodnocení měření BaP na stanici Brno-Lány i Brno-Trnkova je k dispozici na brnenskeovzdusi.cz/vyhodnoceni-mereni.

Smogové situace

V aglomeraci Brno byla v roce 2024 vyhlášena smogová situace z důvodu vysokých koncentrací PM_{10} na přelomu březen–duben 2024. Jednalo se o velmi neobvyklou situaci. Obvykle k ní totiž dochází v období velmi nízkých teplot, bezvětří a při inverzních stavech. Tady byla situace opačná, velmi teplé počasí a velmi silný vítr proudící ze severní Afriky sem přinesl písek až se Sahary. Ten ve většině případů zůstává ve vyšší vrstvách atmosféry, ale tentokrát se dostal i do nižších vrstev. Smogová situace v Brně trvala 55 hod.

Měření mobilním vozem

Kromě stacionárních stanic měření kvality ovzduší disponuje Odbor životního prostředí i mobilním měřicím vozem, který můžou využít i třeba městské části.

Ty byly v roce 2024 osloveny s požadavkem na spolupráci s umístěním měřicího vozu.

Nejprve probíhalo měření na ZŠ Svážná v Novém Lískovci (březen–květen 2024). Další měření probíhalo na Lesné na ul. Dusíkova (červen–červenec 2024). Následovalo měření v Židenicích na ul. Jamborova (srpen 2024 a březen–květen 2025).

Na přelomu ledna a února 2025 probíhalo měření v centru Brna na ul. Radnická. O letních prázdninách byl v rámci spolupráce poskytnut měřicí vůz VUT a měřil v blízkosti křižovatky ul. Pionýrská a ul. Sportovní. Měření sloužilo pro projekt, který se zabývá resuspenzí prachových částic z komunikací.

Akční plán zlepšování kvality ovzduší a Obecně závazné vyhlášky

Na začátku roku 2024 byl schválen nový Akční plán zlepšování kvality ovzduší, který navazuje již na předchozí akční plány.

V roce 2025 vstoupila v platnost novelizace zákona o ochraně ovzduší, a to zákonem č. 42/2025 Sb., která změnila ustanovení vztahující se k vydání obecně závazné vyhlášky spalování suchého rostlinného materiálu na otevřeném ohništi. Dle zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech (dále také „zákon o odpadech“) je povinnost obce zajistit místa pro odkládání biologicky rozložitelných komunálních odpadů a občané mají povinnost předávat odpad výhradně do zařízení určeného pro nakládání s daným druhem odpadu nebo do obecního systému a současně platí, že zpracování odpadu je možné pouze v zařízení určeném pro nakládání s odpady. Z výše uvedených důvodů musela být obecně závazná vyhláška statutárního města Brna, která stanovovala podmínky spalování suchého rostlinného materiálu na otevřeném ohništi, zrušena.

Všechny koncepční dokumenty i městské vyhlášky týkající se ochrany ovzduší jsou k dispozici na webových stránkách brnenskeovzdusi.cz.

Závěrečná konference v sále Zastupitelstva města Brna

Projekt TROMSO

V první polovině roku 2024 byl dokončen projekt s názvem „Monitoring a opatření ke zlepšení kvality ovzduší na území města Brna“, na kterém spolupracovalo město Brno s Ekonomicko-správní fakultou Masarykovy univerzity. Tento projekt byl podpořen z Norských fondů – Výzvy 2a Tromso. Byl započat v roce 2021 a ukončen v první polovině roku 2024. Nejvíce práce na projektu probíhalo v průběhu let 2022–2023.

Poslední fází projektu bylo schválení Akčního plánu zlepšování kvality ovzduší Brno 2023 a uzavřen byl závěrečnou konferencí, kde byly odprezentovány všechny dílčí výstupy projektu.

Veškeré informace o projektu jsou k dispozici na stránkách airbrno.econ.muni.cz.

4. Městská a příměstská krajina

4.1 Ochrana přírody a krajiny

Ing. Monika Knězková,
Bc. Bára Štěpánová,
Mgr. Barbora Řehůřková

Město Brno má v rámci republiky jako velkoměsto jedinečné přírodní zázemí. Ve velmi blízkém okolí v dosahu městské hromadné dopravy se nachází rozsáhlé lesy, které pokrývají zhruba 28 % celkové rozlohy města, jedná se o listnaté a smíšené lesy. Nejrozsáhlejším územím lesního porostu jsou přírodní park Podkomorské lesy a přírodní park Baba.

Územím města Brna protékají dvě větší řeky, které jsou součástí regionálního územního systému ekologické stability: Svratka a Svitava s celou řadou drobných přítoků (Ponávka, Leskava, Vrbovec atd.). Jsou dochovány drobné lesní potůčky (např. horní tok Melatína nebo toky v komplexu Podkomorských lesů). Významným fenoménem brněnských lesů jsou studánky (v Podkomorských lesích jde o Helenčinu a Říšovu studánku). Na území města se nachází malé až středně velké rybníky např. Babí doly, Žebětínský rybník, rybníčky na Ponávce pod Jehnicemi, Soběšické rybníčky, rybníky v Mariánském údolí. V nivě Svratky se zachovala poříční jezera, vyhlášená jako přírodní památky Holásecká jezera, významný krajinný prvek Splavisko a významný krajinný prvek Stará řeka, který je i součástí evropsky významné lokality Modřické rameno.

Mokřadní lokality patří na území města k nejohroženějším místům z hlediska ochrany přírody. Za nejcennější mokřady se považují Černovický hájek, Rájecká tůň, Bitýšská bažinka. Mokřadní louky podél toků jsou dnes na pokraji vymizení.

Významné jsou na území města ostrůvky jurských vápenců (usazeniny jurského moře staré cca 155 milionů let), které vystupují například na Stránské skále, červenofialové pískovce s vložkami břidlic a slepenců devonského stáří vystupují na Červeném a Žlutém kopci. Těžba surovin se mnohde stala rovněž významným krajinotvorným činitelem, např. lom Hády či Růženin lom.

Na území města je možno obdivovat vzácnou flóru a faunu, které podléhají ochrannému režimu ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Pro zajímavost se na území města vyskytuje cca 22 druhů našich orchidejí. Cílem ochrany přírody a krajiny je přispět k zachování a obnově přírodní rovnováhy, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás a k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji.

V souladu se zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, se ochrana přírody a krajiny zajišťuje především: vytvářením sítě zvláště chráněných území, registrovaných významných krajinných prvků a péčí o ně, vytvářením kostry územního systému ekologické stability, obecnou ochranou volně žijících druhů rostlin a živočichů s přísnými požadavky na ochranu zvláště chráněných druhů organismů, ochranou vybraných nalezišť nerostů, paleontologických nálezů a geomorfologických a geologických jevů, ochranou významných krajinných prvků, památných stromů a dřevin rostoucích mimo les, spoluúčastí na tvorbě a schvalování lesních hospodářských plánů, spoluúčastí při územním plánování, územním a stavebním řízení a pozemkových úpravách, ovlivňováním vodního hospodaření v krajině apod.

Zvláště chráněná území

Pro zachování stávající a nedotčené přírody a krajiny byla na území města za účelem ochrany těchto území vyhlášena maloplošná zvláště chráněná území. Tento proces byl spuštěn od roku 1956 zákonem č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, kdy tyto vzácné ostrůvky brněnské přírody a krajiny byly vyhlašovány jako chráněný přírodní výtvor. Od účinnosti zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, byla tato zvláště chráněná území tímto zákonem převzata a dále vyhlašována jako národní přírodní rezervace a přírodní rezervace, národní přírodní památka nebo přírodní památka. Na území města bylo vyhlášeno celkem 31 maloplošných zvláště chráněných území, z toho 2 národní přírodní památky, 19 přírodních památek, 1 národní přírodní rezervace, která zasahuje na území města Brna v k. ú. Maloměřice a 8 přírodních rezervací:

národní přírodní památka (NPP) Červený kopec *k. ú. Štýřice* (1), (NPP) Stránská skála *k. ú. Slatina* (2),

přírodní památka (PP) Augšperský potok *k. ú. Žebětín* (3), PP Bílá hora *k. ú. Židenice* (4), PP Holásecká jezera *k. ú. Holásky a Brněnské Ivanovice* (5), PP Junácká louka *k. ú. Kníničky* (6), PP Kavky *k. ú. Maloměřice a Židenice* (7), PP Kůlny *k. ú. Kníničky* (8), PP Medlánecká skalka *k. ú. Medlánky* (9), PP Medlánecké kopce *k. ú. Medlánky a Královo Pole* (10), PP Mniší hora *k. ú. Bystrc* (11), PP Na skalách *k. ú. Kníničky* (12), PP Netopýrky *k. ú. Komín* (13), PP Obřanská stráň *k. ú. Obřany* (14), PP Pekárna *k. ú. Žebětín* (15), PP Ráječek *k. ú. Brněnské Ivanovice* (16), PP Skalky u přehrady *k. ú. Bystrc a Kníničky* (17), PP Soběšické rybníčky *k. ú. Řečkovice* (18), PP Údolí Kohoutovického potoka *k. ú. Pisárky* (19), PP Velká Klajdovka *k. ú. Maloměřice a Židenice* (20), PP Žebětínský rybník *k. ú. Žebětín* (21), Letiště Medlánky (31),

národní přírodní rezervace (NPR) Hádecká planinka *k. ú. Maloměřice* (22),

přírodní rezervace (PR) Babí doly *k. ú. Ořešín* (23), (PR) Bosonožský hájek *k. ú. Bosonohy* (24), PR Břenčák *k. ú. Kníničky* (25), PR Černovický hájek *k. ú. Brněnské Ivanovice* (26), PR Velký Hornek *k. ú. Líšeň* (27), PR Jelení žlíbek *k. ú. Bystrc* (28), PR Kamenný vrch *k. ú. Nový Lískovec* (29), PR Krnovec *k. ú. Bystrc* (30).

V severozápadní části území města Brna zasahuje velkoplošné zvláště chráněné území **Chráněná krajinná oblast** Moravský kras *k. ú. Obřany, Maloměřice a Líšeň*.

Památné stromy

Na území města Brna je v současné době evidováno celkem 175 památných stromů, z toho 42 solitérů a 133 stromů ve stromořadích či skupinách stromů. Nejvýznamnější stromořadí se nachází v městské části Žabovřesky, jedná se o největší zachovalé staré lipové stromořadí – 32 jedinců lip srdčitých (*Tilia cordata*) a lip velkolistých (*Tilia platyphyllos*), chráněné dle § 46 zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a současně o nejvýznamnější zeleň města Brna. Toto stromořadí bylo vyhlášeno za památné již v roce 1987. Nejpočetnější stromořadí se nachází v městské části Maloměřice – „Maloměřická lipová alej na bývalém hřbitově“, které čítá 40 jedinců lip. Další památné stromořadí – 27 jedinců lip velkolistých (*Tilia platyphyllos*) – se nachází v městské části Bosonohy a jediné staré zachovalé stromořadí – 11 jedinců jírovců maďal (*Aesculus hippocastanum*) – v Brně v městské části Židenice.

Nejrozšířenějším druhem mezi solitéry je platan javorolistý (*Platanus acerifolia*) – 18 jedinců a dub letní (*Quercus robur*) – 11 jedinců. Mezi stromy, které jsou ve městě Brně zastoupeny pouze jednou, patří „Pavlovnie u hřiště ve Štýřicích" – pavlovnie plstnatá (*Paulownia tomentosa*) a „Ořešák černý na Štefánikově" – ořešák černý (*Juglans nigra*). Nejmohutnější strom s největším obvodem kmene je vrba bílá (*Salix alba*) v městské části Brno-Bosonohy, i když se v současnosti jedná již pouze o torzo. Nejstarším stromem je lípa srdčitá (*Tilia cordata*), rostoucí u restaurace U Šťávů v Bystrci, jejíž stáří je odhadováno na 430 let.

V roce 2025 byly Odborem životního prostředí Magistrátu města Brna vyhlášeny 3 nové památné stromy: „Cedr u vily Pauk" (*Cedrus libani*), rostoucí v zahradě rodinného domu na Preslově ul. č. p. 6, „Borovice těžká na Barvičově ul." (*Pinus ponderosa*), rostoucí v předzahrádce rodinného domu na Barvičovově ul. č. p. 29, a „Platan u Anthroposu" (*Platanus hispanica Mill.*), rostoucí na pravém břehu Kohoutovického potoka u pavilonu Anthropos.

Cedr u vily Pauk

Borovice těžká na Barvičově ul.

Platan u Anthroposu

Dub letní (*Quercus robur*), park Moravské náměstí (1), platan javorolistý (*Platanus acerifolia*), FN Pekařská (2), platan javorolistý (*Platanus acerifolia*), parčík u Stomatolog. kliniky, ul. Hybešova (3), platan javorolistý (*Platanus acerifolia*), Terasy pod Petrovem (4), platan javorolistý (*Platanus acerifolia*), Benešova třída (5), 2 platany javorolisté (*Platanus acerifolia*), Čechyňská ul. (6), jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*), Mendlovo nám. (7), javor babyka (*Acer campestre*), Pisárky (8), „Platan profesora Chudoby" (*Platanus acerifolia*), nároží ulic Veveří a Pekárenská (9), dub letní (*Quercus robur*), Vídeňská ul. (10), lípa srdčitá (*Tilia cordata*), ulice Výhon, Bystrc (11), 2 duby letní (*Quercus robur*), ul. U Zoologické zahrady (12), dub letní (*Quercus robur*), u hradu Veveří (13), buk lesní (*Fafus sylvatica*), přírodní rezervace Jelení žlíbek (14), dub letní (*Quercus robur*), u Junácké louky, Kníničky (15), skupina 34 lip (*Tilia cordata, Tilia platyphyllos*), Bosonožské náměstí (16), vrba bílá (*Salix alba*), ul. Pražská, Bosonohy (17), smrk ztepilý (*Picea abies*), Ramešova ul., Královo Pole (18), platan javorolistý (*Platanus acerifolia*), za budovou ÚMČ Brno-Řečkovice (19), lípa srdčitá (*Tilia cordata*), Cupákova 6, 7, Řečkovice (20), stromořadí lip (*Tilia cordata, Tilia platyphyllos*), Bráfova ul., Žabovřesky (21), dub letní (*Quercus robur*), příměstské lesy, pod vodojemem Kohoutovice (22), stromořadí jírovců (*Aesculus hippocastanum*), Malá Klajdovka, Židenice (23), jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*), park na ul. Rooseveltova (24), „Topol u hřiště" – topol kanadský (*Populus canadensis Moench.*), ul. Šromova, Chrlice (25), „Červený buk u VFU Brno" – buk lesní červenolistý (*Fagus sylvatica f. purpurea*), před správní budovou VFU na Palackého tř., Královo Pole (26), „Jinan vedle budovy CVČ Lužánky" – jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*), vedle budovy CVČ Lužánky, Černá Pole (27), „Lípa na Jaselské", dvorní trakt na ul. Jaselská 15 – lípa plstnatá (*Tilia tomentosa*) (28), „Dub před kostelem sv. Jiljí", v Komárově – dub letní (*Quercus robur*) (29), „Pavlovnie u hřiště ve Štýřicích", ul. Renneská (*Paulownia tomentosa*) (30), „Maloměřická lipová alej na bývalém hřbitově", ul. Parková – lípa malolistá, lípa velkolistá (*Tilia sp.*) (31), „Dub červený JUDr. Jana Besedy" – dub červený (*Quercus rubra*) (32), „Ořešák černý na Štefánikově" – ořešák černý (*Juglans nigra*) (33), „Jírovce na nám. Vojtěšky Matyášové" – jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*) (34), „Platan nedaleko pítka v Lužánkách" – platan javorolistý (*Platanus acerifolia*), park Lužánky (35), „Buk lesní červenolistý v zámeckém parku v Medlánkách" – buk lesní červenolistý (*Fagus sylvatica f. purpurea*), zámecký park v Medlánkách (36), „Dříny na Mezkách" – dřín obecný (*Cornus mas*), Podkomorské lesy (37), „Tis Jindřišky a Jaroslava Pospíšilových" – tis červený (*Taxus baccata*), ul. Krkoškova 36 (38), „Dub u garáží v Komárově" – dub letní (*Quercus robur*), ul. Sazenice (39), „Dub u vstupu na Moravské nám." (*Quercus robur*) – park na Moravské nám. (40), „Platany na Hlinkách" (*Platanus acerifolia*) – 2 ks v areálu SŠ, ZŠ a MŠ pro zdravotně znevýhodněné, Kamenomlýnská 2 (41), „Červenolistý buk v zahradě MŠ" (*Fagus sylvatica f. purpurea*) – v zahradě MŠ Hlinky 46 (42), „Buk v Masarykově háji" (*Fafus sylvatica*) – v lesním porostu v k. ú. Pisárky (43), „Dub u hradu Veveří II" (*Quercus robur*) – u hradu Veveří u zel. turistické značky (44), „Platany na Riviéře" (*Platanus acerifolia*) – 7 ks v areálu Riviéry (45), „Lípa u kostela sv. Vavřince" (*Tilia platyphyllos*), ul. Kristenova v Komíně (46), „Platan v areálu MENDELU" (*Platanus acerifolia*), v areálu Mendelovy univerzity před Agronomickou fakultou (47), „Lípy u Orlovny v Líšni" (48), „Cedr u vily Pauk" (*Cedrus libani*), u rodinného domu Preslova 6 (49), „Borovice těžká na Barvičově ul." (*Pinus ponderosa*), v předzahrádce rodinného domu Barvičově 29 (50), „Platan u Anthroposu" (*Platanus hispanica Mill.*), u pavilonu Anthropos (51).

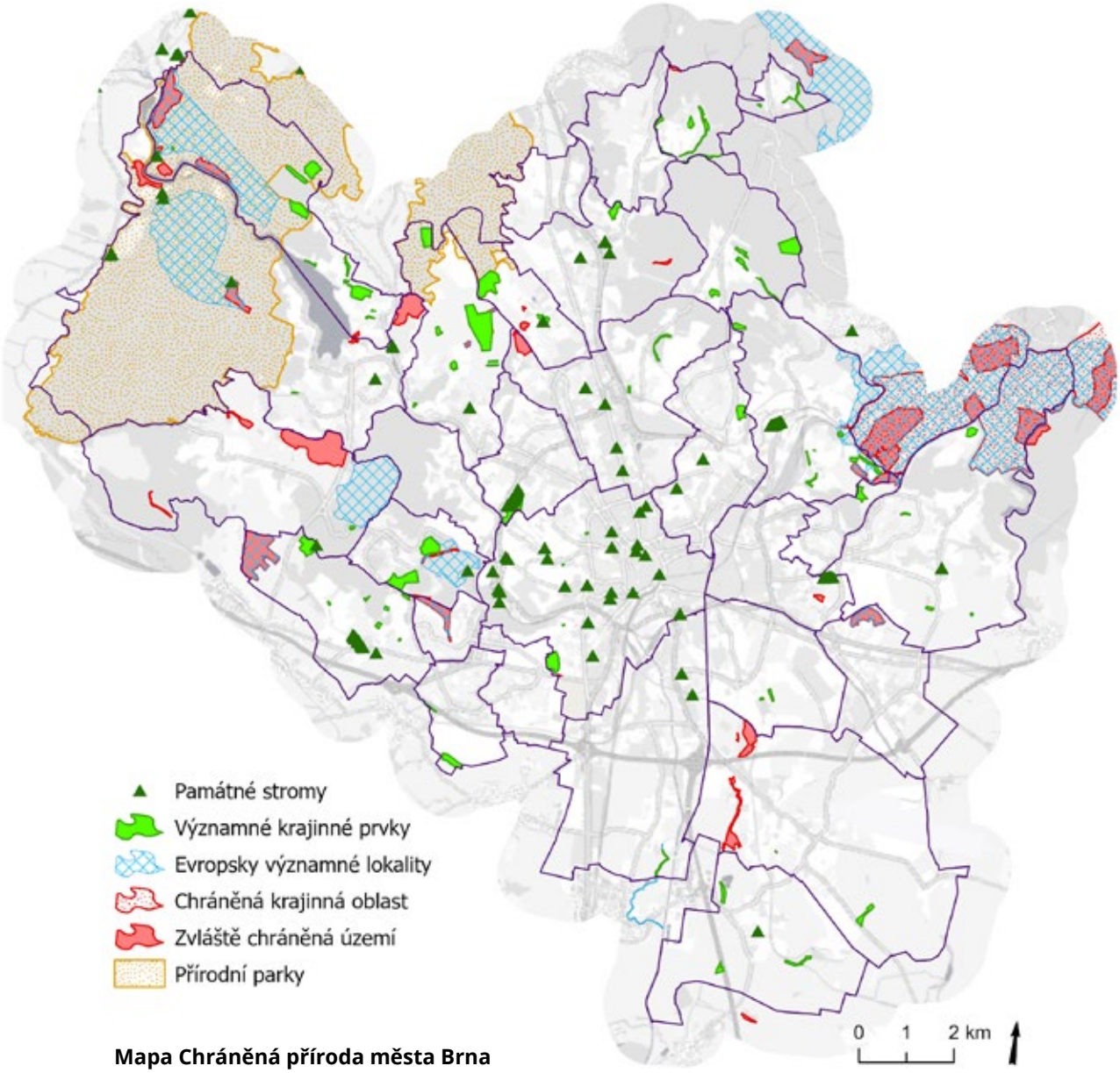
Značení památných stromů

Významné krajinné prvky

Významné krajinné prvky jsou ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotné části krajiny, utvářející její typický vzhled a přispívající k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy a jiné části krajiny, které zaregistruje dle § 6 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, orgán ochrany přírody jako významný krajinný prvek. Na území města je v současné době ve smyslu ustanovení § 6 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny registrováno celkem 72 významných krajinných prvků, mezi které náleží zejména:

- vlhké louky s výskytem významných rostlinných a živočišných druhů (např. Ořešínská rákosina),
- trvalé travní plochy (např. Syslí rezervace – lokalita tzv. Medláneckého letiště),
- staré sady (např. Zahrádky, Mokrohorské meze, U Kříže),
- lesní porosty a skalní lesostepi (např. Wilsonův les),
- lesoparky (např. Zámecký park),
- doubravy (např. V Háčkách, Panská lícha, Dřínový kopec),
- mokřady (např. Údolí Zaječího potoka),
- parky (např. Vodárenský park),
- břehové porosty (např. Dvorský potok, Splavisko, Stará řeka),
- geologicky významné lokality (např. Žlutý kopec, Černovická pískovna, Růženin lom).

Midlochův pomník *k. ú. Útěchov*, Útěchovský potok *k. ú. Útěchov*, Horka u Ořešína *k. ú. Ořešín*, Prameniště Ořešínského potoka *k. ú. Ořešín*, Údolí Rakoveckého potoka *k. ú. Ořešín*, Meze u křížku *k. ú. Ořešín*, Ořešínská rákosina *k. ú. Ořešín*, Mokrohorské meze *k. ú. Mokrá Hora*, Soběšické meze *k. ú. Soběšice*, Soběšický potok *k. ú. Soběšice*, Strom *k. ú. Soběšice*, V Sadech *k. ú. Soběšice*, Melatín *k. ú. Soběšice*, Obora *k. ú. Kníničky*, Trnková *k. ú. Kníničky*, Pod Trnůvkou *k. ú. Kníničky*, Křížová *k. ú. Kníničky*, Strž k Rozdrojovicím *k. ú. Kníničky*, Lada u Sokolského koupaliště *k. ú. Kníničky*, Abrazní sruby *k. ú. Kníničky*, Čihadlo *k. ú. Kníničky*, U Dálnice *k. ú. Kníničky*, Pod Vrchem *k. ú. Komín*, Komínský (Panský) kopec *k. ú. Komín*, Sítí *k. ú. Komín*, Komínský lom *k. ú. Komín*, Syslí rezervace *k. ú. Komín*, Zámecký park *k. ú. Medlánky*, Bosně *k. ú. Medlánky*, Údolí Zaječího potoka *k. ú. Sadová*, Vodárenský park *k. ú. Lesná*, Panská lícha *k. ú. Obřany*, Maloměřický lom *k. ú. Maloměřice*, Růženin lom (Džungle) *k. ú. Maloměřice*, Odvaly *k. ú. Maloměřice*, Skalka VESPu *k. ú. Maloměřice*, Maloměřická stráň *k. ú. Maloměřice*, Špice *k. ú. Maloměřice*, Pod Hády *k. ú. Židenice*, Pod Oříšky *k. ú. Líšeň*, Čtvrtky *k. ú. Líšeň*, Geologický útvar Hochmanova *k. ú. Líšeň*, Malý lom *k. ú. Líšeň*, Skalní výchoz *k. ú. Královo Pole*, Zářez silnice *k. ú. Bystrc*, Wilsonův les *k. ú. Žabovřesky*, Úvoz *k. ú. Veveří*, Žlutý kopec*k. ú. Staré Brno*, Žebětínský lom *k. ú. Žebětín*, Pod Petrovem *k. ú. Město Brno*, Červený kopec *k. ú. Štýřice*, Kohnova cihelna *k. ú. Štýřice*, Bohunice, Černovická pískovna *k. ú. Černovice*, Pískovcová stěna *k. ú. Černovice*, Velké pole *k. ú. Kohoutovice*, Dřínový kopec *k. ú. Pisárky*, Sedla *k. ú. Bosonohy*, Tribuna *k. ú. Bosonohy*, Líchy *k. ú. Bosonohy*, Pod Lesem *k. ú. Bosonohy*, Bosonožský lom *k. ú. Bosonohy*, Zahrádky *k. ú. Bosonohy*, V Háčkách *k. ú. Bosonohy*, V Zátiší *k. ú. Komín*, Zahrádky *k. ú. Starý Lískovec*, U Kříže *k. ú. Starý Lískovec*, Stará řeka *k. ú. Přízřenice*, Holásecká pískovna *k. ú. Holásky*, Splavisko *k. ú. Chrlice*, Dvorský potok *k. ú. Chrlice*, Mokřina u dálnice *k. ú. Chrlice*, Prameniště Dvorského potoka *k. ú. Tuřany*.

Mapa Chráněná příroda města Brna

VKP Sítí

V rámci zlepšování životního prostředí zajišťuje OŽP MMB průběžnou péči o vybrané registrované významné krajinné prvky na území města Brna a značení registrovaných významných prvků informačními tabulemi.

Informační tabule VKP

V péči OŽP MMB je naučná stezka Jelení žlíbek u přírodní rezervace Jelení žlíbek se šesti naučnými informačními panely.

Územní systém ekologické stability (ÚSES)

ÚSES tvoří kostru ekologické stability daného území. Jedná se o vzájemně propojenou nepravidelnou síť ekologicky významných částí krajiny, které v krajině udržují přírodní rovnováhu. Podle významu se ÚSES člení na místní (lokální), regionální a nadregionální. ÚSES je tvořen biocentry a biokoridory. Biocentrum (např. plocha lesa) svou velikostí a stavem ekologických podmínek umožňuje trvalou existenci a reprodukci společenstev volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Biocentra jsou propojena pomocí biokoridorů (např. porosty podél vodních toků apod.), které umožňují migraci organismů.

Cílem ÚSES je ochrana společenstev a zabezpečení jejich trvalé existence v kulturní krajině, podpora přirozeného genofondu krajiny. Principem utváření ÚSES je propojování ekologicky významných segmentů krajiny pomocí ploch či linií méně stabilních, které jsou uváděny do přírodě blízkého stavu (zatravňování orné půdy, zalesňování, výsadba doprovodného porostu vodních toků, výsadba alejí atd.).

Do oblasti Brněnské přehrady zasahuje nadregionální biocentrum Podkomorské lesy. Významné regionální biocentrum se nachází na soutoku Svitavy a Svratky. Obě řeky jsou součástí regionálních biokoridorů. Na území města jsou zvláště chráněná území a významné krajinné prvky lokálními biocentry ÚSES nebo jejich částí. Prvním vybudovaným lokálním biocentrem na území města je biocentrum Na loukách v k. ú. Mokrá Hora. V letech 2011–2021 bylo na pozemcích města vysazeno v rámci biokoridorů a biocenter o celkové ploše 33 ha přes 33 tis. stromů a 6,5 tis. keřů.

Natura 2000 na území města Brna

Natura 2000 je soustava chráněných území, které vytvářejí na svém území všechny státy Evropské unie. Cílem této soustavy je zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast (endemické). Vytvoření soustavy Natura 2000 ukládají dva nejdůležitější právní předpisy EU na ochranu přírody, a to:

- směrnice o ptácích jsou vyhlašovány ptačí oblasti – PO,
- směrnice o stanovištích jsou vyhlašovány evropsky významné lokality – EVL.

Dohromady ptačí oblasti a evropsky významné lokality tvoří soustavu chráněných území Natura 2000.

Ptačí oblasti se na území města Brna nevyskytují.

Na území města Brna se nachází a zasahuje celkem 12 evropsky významných lokalit (EVL). Jedná se o EVL: Bosonožský hájek *k. ú. Bosonohy*, Hobrtenky *k. ú. Žebětín*, Jižní svahy Hádů *k. ú. Maloměřice a Židenice*, Kamenný vrch *k. ú. Nový Lískovec*, Letiště Medlánky *k. ú. Komín*, Modřické rameno *k. ú. Přízřenice*, Netopýrky *k. ú. Komín*, Pisárky *k. ú. Pisárky*, Podkomorské lesy *k. ú. Bystrc a Kníničky*, Stránská skála *k. ú. Slatina*. Dále EVL Moravský kras (*k. ú. Obřany, Maloměřice a Líšeň*) a EVL Údolí Svitavy na území města (*k. ú. Útěchov*) jen zasahují.

Sokolí budky

Sokol stěhovavý patří mezi vzácné dravce, kteří se v posledních letech postupně vracejí i do měst. Vysoké budovy a komíny mu dnes často nahrazují skalní stěny, na kterých hnízdí ve volné přírodě. Odbor životního prostředí podporuje projekt instalace hnízdních budek, jejich údržbu a pravidelné sledování, aby měl tento chráněný druh vhodné podmínky k zahnízdění.

V hnízdní sezóně 2025 byly v Brně monitorovány tři hnízdní budky – na komínu spalovny v Židenicích, na komínu v Řečkovicích a na budově Fakultní nemocnice Brno v Bohunicích. Nejvyužívanější budka se nachází na komíně spalovny, hnízdění však bylo i letos neúspěšné a mláďata se nevylíhla. Přesto sokoli využívají lokalitu dlouhodobě, dokonce i mimo

hnízdní období. O popularitě této budky svědčí i to, že zde došlo ke střetu dvou sokolích samců.

Další dvě budky zatím obsazeny nebyly. V areálu Fakultní nemocnice Brno byl však na podzim opakovaně pozorován zimující pár sokolů, což dává naději na zahnízdění v příštích letech.

Sokol stěhovavý

Záchranná stanice „Ptačí centrum“

Obecně prospěšná společnost Ptačí centrum zajišťuje na území města Brna již řadu let ochranu volně žijících živočichů. Pečuje o zraněné ptáky a jiné handicapované živočichy, kteří jsou nacházeni na území města Brna. Jedná se o místo, kde lze najít pomoc a útočiště pro poraněné, nemocné, oslabené či dezorientované živočichy (např. veverky, ježky apod.), kteří by bez odborné pomoci pravděpodobně zahynuli. Jedinci, kteří jsou po vyléčení a rehabilitaci schopni nadále samostatně existovat, jsou vypouštěni zpět do přírody.

Společnost Ptačí centrum během svého několikaletého působení navázala spolupráci s městskou policií, hasičskými sbory, veterinárními lékaři a v neposlední řadě dobře spolupracuje také s širokou veřejností. Společnosti Ptačí centrum město Brno každoročně finančně přispívá na zabezpečení její činnosti.

Záchranná stanice „Jinačovice“

Počátkem roku 2015 obnovila svůj provoz Záchranná stanice pro volně žijící živočichy při Zoo Brno v Jinačovicích. Záchranná stanice svojí činností pokrývá území Kuřimska a Rosicka a od podzimu roku 2015 přijímá a pečuje také o volně žijící živočichy nalezené na území městských částí Brno-Bystrc a Brno-Kníničky.

Žebětínský rybník

Přírodní památka (PP) Žebětínský rybník je významná lokalita pro rozmnožování několika druhů obojživelníků – ropucha obecná (*Bufo bufo*), rosnička zelená (*Hyla arborea*), skokan hnědý (*Rana temporaria*), skokan štíhlý (*Rana dalmatina*), skokan skřehotavý (Rana ridibunda).

Referát ochrany přírody a krajiny Odboru životního prostředí Magistrátu města Brna se ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny (AOPK), Odborem životního prostředí Krajského úřadu JmK a pracovníky z řad ochránců přírody dlouhodobě podílí na zajištění ochrany obojživelníků v tomto území. Výsledkem spolupráce je realizace systémového opatření, které zajišťuje bezpečnou migraci obojživelníků do rybníka a zpět i přesto, že se v těsné blízkosti PP Žebětínský rybník nachází frekventovaná komunikace.

Systémové opatření bylo řešeno po etapách již od roku 1999. V roce 2021 byla dokončena poslední III. etapa tohoto systémového opatření. V úsecích, kde majitelé pozemků nesouhlasili s vybudováním trvalých zábran, budou nadále každoročně instalovány igelitové zábrany, aby byla zajištěna funkčnost celého systému. Přesun obojživelníků přes komunikaci zajišťují dva podchody v tělese komunikace v prostoru koruny hráze rybníka a propadávací rošty přes polní cesty.

Trvalé zábrany umožňující bezpečné přesuny obojživelníků jsou sestaveny z betonových prefabrikátů ve tvaru širokého „U“ nebo plechových dílců, které jsou z jedné třetiny zapuštěny pod povrch. Využití této technologie je ojedinělé a může být dobrým příkladem pro řešení migrace obojživelníků v podobně situovaných lokalitách.

4.2 Zeleň ve správě VZMB

Bc. Jana Navrátilová,
Ing. Klára Kulíšková, VZmB, p. o.

Hlavní činností Veřejné zeleně města Brna je správa a rozvoj svěřeného majetku a plnění veřejně prospěšných služeb. Cílem je udržování a zlepšování stavu veřejné zeleně celoměstského významu, propagace a osvěta o důležitosti městské zeleně jakožto jedné z nejpodstatnějších složek životního prostředí pro současné i budoucí generace obyvatel města. Organizace pečuje o vybrané parky a uliční stromořadí ve většině městských částí.

Parky

V parcích byly vykonávány běžné údržbové činnosti a dále byly zajišťovány tyto specifické činnosti:

Špilberk – byla provedena stavba „Park Špilberk – Pellicova 12“ (technické zázemí parku). Na podzim 2025 byly zahájeny práce na stavbě „Otevřený les“ řešící funkční propojení areálu Otevřené zahrady a parku Špilberk. Další projekt „NKP Špilberk – Průzkum a zpřístupnění studny u Hlídky 4“ je ve fázi příprav, „Rekonstrukce cesty k hradu Špilberk z ulice Gorazdovy“ jsou již doprojektovány, práce budou započaty v roce 2026. Potřeba rozvoje parku souvisí s velkou návštěvností a poptávkou veřejnosti.

Lužánky – na základě veřejného požadavku a po zpracování návrhu generálním projektantem parku byly ve vstupech do parku instalovány sloupky zamezující vjezdu automobilů. V omezené míře je umožněn vjezd pro zásobování a pro zajištění provozu parku. Vzhledem k četnému posprejování skate parku jsme s hlavním projektantem parku oslovili designéra pro vytvoření autentického ztvárnění vhodného pro tuto lokalitu.

Denisovy sady, Studánka, Kapucínské terasy – bezesporu nejvýznamnější událostí za poslední dobu je připravovaná „Rekonstrukce parku na ulici Bašty“, v roce 2025 byla dokončena projektová dokumentace.

Tyršův sad – kompletní rekonstrukcí prošel květinový záhon, který je ústředním motivem parku. Plochu již nebylo možno udržet v bezplevelném a funkčním stavu. Nyní je založen jako letničkový z přímého výsevu s doplněním cibulovin. Dále byla zahájena kompletní obnova záhonu pro nevidomé. V parku byla nainstalována automatická závlaha centrální trávníkové plochy a letničkových záhonů. Během roku byla zpracována projektová dokumentace ke stavbě „Bezbariérový přístup a rekonstrukce schodiště, Tyršův sad v Brně“.

Koliště I – kromě běžné údržby bylo třeba řešit časté opravy spojené s projevy vandalismu. Od října 2025 do nynějška probíhají v parku menší technické zásahy.

Wilsonův les – v lesoparku pokračovalo čištění porostů od vývratů a polomů. Na odklízení dřevní hmoty z hůře přístupných ploch bylo opět využito tažných koní. V lesoparku bylo vysázeno přes 300 nových stromů v rámci náhradních výsadeb, značná část sloužila jako náhrada za kácení v jiných částech města, ve kterých již byla kapacita pro výsadby vyčerpána. Před dokončením prací v rámci VMO Žabovřeská došlo k úpravám parku.

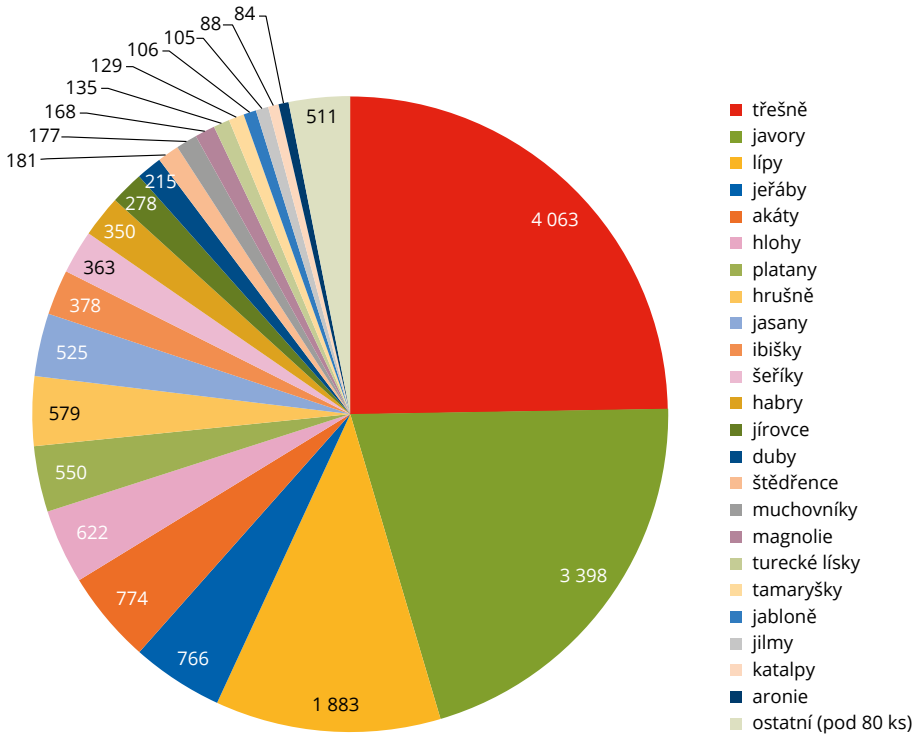
Stará Ponávka – práce se soustředily nejen na údržbu revitalizovaných částí toku, ale také na části, které na proměnu teprve čekají. Kde to bylo třeba, byly plošně odstraněny výmladky a nálety topolů, akátů a pajasanů, rovněž byly plošně redukovány porosty křídlatky. Po několika epizodách silných dešťů proběhlo plošné čištění břehů a úklid naplavenin.

Stromořadí

V uličních stromořadích spravovaných VZmB je evidováno přes 18 000 stromů. Péči o stromy předchází kontrola každého stromu s návrhy pěstebních opatření, kromě základních úkonů (kácení a řezy stromů) také speciální zásahy (přístrojová měření, vazby korun stromů či půdní injektáže). V září 2024 zasáhla město Brno povodeň a extrémní vítr. Několik stromů se vyvrátilo či rozlomilo, proto proběhly mimořádné kontroly stromořadí. Vyvráceny byly i některé mladé výsadby, včasným zásahem byla většina opět stabilizována. Od roku 2025 jsme se zaměřili na přípravné práce pro projektování a hledání nových ploch k výsadbám alejí. I díky tomu se navýšil počet stromů ve stromořadí.

S ohledem na limitující faktory (periody vysokých teplot, nerovnoměrně rozložené srážky, nevhodné půdní podmínky) se průběžně mění taxonomické zastoupení vysazovaných stromů. Cílem je i zlepšování podmínek pro růst a rozvoj stromů v kořenovém prostoru. K obnovám stromořadí došlo v ulicích Marie Majerové, Stinná, Dřevařská a Puškinova.

Stromořadí – přehled vysazovaných taxonů stromů v uličním stromořadí 1996–2025:

Parky a stromořadí VZmB 2025 – výsadby, kácení a řezy

Typ zeleně	Výsadby				Kácení	Řezy
	VZmB		VYSAZENO JINÝM SUBJEKTEM z jiných zdrojů na plochách a ve stromořadí VZmB			
	BEŽNÉ VÝSADBY hlavní činnost	OSTATNÍ VÝSADBY doplňková činnost				
parky	66	39	0	**105**	**94**	**303**
stromořadí	247	84	54	**385**	**164**	**1 939**
CELKEM	436		54	**490**	**258**	**2 242**

Kvetoucí záhony, čtverce, závěsné nádoby

VZmB spravuje stromy především ve výsadbových místech ve zpevněných plochách, tzv. čtvercích, jichž je evidováno bezmála 3 600 ks. Dále spravuje část závěsných nádob umístěných na sloupech veřejného osvětlení nebo sloupech trakčního vedení, dále pak i některé nádoby stojící na zemi, sloužící jako vizuální zábrana a výzdoba reprezentativních prostor. Péče o výsadbové čtverce zahrnovala odplevelování, údržbu rostlin, sekání trávy, udržování závlahových misek, úklid odpadků, dosypávání povrchových materiálů a vylepšování půdních vlastností.

Vodní prvky

Nejen v parcích, ale i na veřejných prostranstvích města spravuje VZmB téměř tři desítky vodních prvků různého charakteru – umělý potok, jezírko, vodní stěnu, kašny či pítka, veřejná WC v parcích a na Joštově ulici. Na konci roku 2025 byly doprojektovány a zrealizovány práce spojené s napojením vrtu v parku Lužánky pro zásobování některých vodních prvků a závlah.

Akce pro veřejnost

Na Špilberku probíhaly např. Noční běh pro Světlušku či Adra běh. V Lužánkách proběhlo velké množství akcí, které se již staly tradicí: Sokolský běh, Inter SoB, Empík hledá Foxíka, Běh srdce, Brněnský pétanque pohár, Běh Lužánkami, Den matek či Dětské léto v Lužánkách. V Denisových sadech proběhly akce jako Brno čte Bibli, Salsa pod Petrovem či Festival uprostřed. 15. 4. 2025 se konalo slavnostní zprovoznění pěších tras VMO Žabovřeská a žehnání kaple sv. Antonína a sv. Barbory.

Doplňková činnost

Tato činnost umožňuje lepší využití pracovních sil i mechanizace a dává možnost použít vzniklý zisk na péči o celoměstsky významnou zeleň v hlavní činnosti. Významnou část představuje spolupráce s městskou organizací Správa hřbitovů města Brna a realizace vybraných vítězných projektů z participativního rozpočtu.

Významné zakázky v roce 2024 – rekonstrukce zelených pásů na ulicích Veletržní a Vídeňská, reinstalace bezpečnostních vazeb na Ústředním hřbitově v Brně, náhradní výsadba stromů a keřů – zastávka MHD Výletní v Brně, vegetační úpravy ploch U Hájovny v Brně-Žebětíně, obnova zeleně v Čertově rokli – III. etapa, květinové záhony a mobilní nádoby (městské části, MMB, TSB, a.s.).

Významné zakázky v roce 2025 – Husovický kopec I. etapa – obnova vyhlídky, Rekonstrukce historického vodárenského areálu na Žlutém kopci, Čertova rokle V. etapa, Realizace půdních sond prokořenění před rekonstrukcí náměstí Republiky, Oprava lávky přes jezírko v parku Pod Plachtami, Zahrada mateřské školy Šrámkova.

Významné zakázky v obou letech – údržba zahrady vily Tugendhat a Arnoldovy vily, údržba zelených kolejí, Čertova rokle – IV. etapa.

Participační projekty

Mezi pokračující projekty, na nichž se VZmB podílela v letech 2024 a 2025, patří: Včely do Brna, Stromy do Brna 2024 a Stromy II a Koniklecový chodníček na Kamenném vrchu. Tyto projekty již byly úspěšně ukončeny, u některých stále probíhá následná péče.

Novými participačními projekty, ke kterým se VZmB připojila, jsou Rekonstrukce ulice Turistická, Naučná stezka sv. Antoníčka, Park Sadová I a II (v roce 2023 přibyl do údržby Veřejné zeleně města Brna park Sadová I a v roce 2025 park Sadová II).

Mezi stále probíhající projekty patří Projekt mobilní zeleň v ulici Milady Horákové, jenž zvítězil v roce 2024 a je zaměřen na ozelenění ulice Milady Horákové. V roce 2025 vznikla studie proveditelnosti umístění velkoobjemových truhlíků se stromy a byla získána stanoviska dotčených orgánů. Vzhledem k tomu, že některá jsou záporná, probíhá jejich vyhodnocování a hledání variantního řešení. Další projekt z roku 2024 je Výuková zahrada v Líšni, jež by měla sloužit dětem z místních škol a školek; bude to místo pro pořádání odpoledních kroužků a prostor pro komunitní setkávání nebo třeba letní kino. Součástí projektu je revitalizace zahrady, vzrostlé stromy budou zachovány. Dokončení je plánované koncem roku 2027.

Dobrovolnictví

V letech 2024 a 2025 proběhlo celkem 9 dobrovolnických akcí, přičemž četnost se zvyšuje. Přihlásili se dobrovolníci ze soukromých firem a také z MMB Oddělení strategického plánování (natírání mobiliáře v parcích), studenti MENDELU (výsadby stromů), rodiny (úklid ve Wilsonově lese) atd. Podobné teambuildingové akce jsou v poslední době žádané, umožňují podílet se na veřejně prospěšných činnostech (tzv. firemní dobrovolnictví), přičemž na tuto činnost mohou zaměstnanci čerpat jeden den pracovního volna (8 hodin) na základě podmínek kolektivní smlouvy. Dobrovolnictví je tedy výhodné pro obě strany a Veřejná zeleň města Brna bude usilovat o rozšíření dobrovolnických aktivit i do budoucna.

Květinový záhon před Domem umění

Dominikánské náměstí – kvetoucí nádoby

Záhon Chodská

Špilberk – práce s koňmi

Špilberk

4.3 Zeleň ve správě SHMB v letech 2024–2025

Ing. Stanislav Erban,
Správa hřbitovů města Brna, p. o.

Správa hřbitovů města Brna, p.o., (SHMB) má ve správě 11 hřbitovů, včetně největšího pohřebiště v České republice – Ústředního hřbitova. Optikou zeleně můžeme považovat právě Ústřední hřbitov za největší brněnský park. Nachází se zde více než 4,5 tisíce zaevidovaných stromů, na které je třeba odborně dohlížet, včas arboristicky ošetřovat, případně i kácet a nahrazovat.

Nepřízeň počasí v roce 2024

V září 2024 zasáhly Brno silné deště a vítr, které vyvrátily na Ústředním hřbitově deset stromů a vedly ke krátkodobému uzavření jeho historické části. Aby byla zajištěna maximální bezpečnost návštěvníků, prověřili arboristé stabilitu vybraných dřevin pomocí tahových zkoušek. Podle výsledků měření pak odborníci přistoupili k ošetření korun řezem, instalaci bezpečnostních vazeb nebo k nahrazení neperspektivních stromů novou výsadbou.

Jednotlivá pohřebiště

Vyjma běžné údržby pietních míst, cest i zeleně bylo na jednotlivých pohřebištích započato značné množství projektů, které si kladou za cíl zlepšit a zpříjemnit občanům jejich návštěvu.

ÚSTŘEDNÍ HŘBITOV

Projekt: Rekonstrukce asfaltových cest

Na Ústředním hřbitově v roce 2024 začala dlouho plánovaná rekonstrukce asfaltových cest, která se zaměřila především na jeho nejstarší část. Nevyhovující starý a nerovný asfalt bude sejmut a nahrazen. Zatímco páteřní komunikace si z důvodu každodenního provozu zachovají i po rekonstrukci zpevněný asfaltový povrch oddělený obrubníky, mezi jednotlivými hrobovými skupinami a uvnitř nich budou nově cesty tvořeny propustným mlatovým povrchem v kombinaci se zatravňovací rohoží.

Tato změna přináší významný environmentální benefit. Snížení pokryvu asfaltových ploch usnadní přirozený vsak srážkových vod přímo v místě, což prospěje zdejší vegetaci a uleví spodním částem hřbitova, kde se voda po větších deštích doposud kumulovala. V širším kontextu se zásadně sníží nežádoucí odtok dešťové vody do veřejné kanalizace.

Celý projekt s rozpočtem cca 332 milionů korun bez DPH je navržený tak, aby po jeho dokončení byl ve zrekonstruované části citlivě obnoven historický ráz pohřebiště a zároveň se modernizovala jeho infrastruktura.

Památník dárcům těl

V rámci péče o pietní místa jsme navázali spolupráci s Masarykovou univerzitou a Spolkem mediků Lékařské fakulty. Společným cílem bylo vybudování důstojného pietního místa – Památníku pro dárce těl. Pro realizaci projektu statutární město Brno převedlo univerzitě vlastnická práva k hrobce rodiny Bašných za symbolickou hodnotu jedné koruny. Tato hrobka, která je kulturní památkou, se nachází na Ústředním hřbitově ve skupině 61. V roce 2025 se dočkala citlivé obnovy a vzniklo tak důstojné místo vyhrazené památce těch, kteří i po svém odchodu pomohli rozvoji medicíny i nám samotným.

POHŘEBIŠTĚ BRNO-KOMÍN

Projekt: Vybudování kolumbárií, ohradní zdi a rozšíření pohřebiště Brno-Komín

Projekční práce na nové ohradní zdi v Komíně vrcholí. Charakteristickým rysem se stane její vlnitý profil, kdy v každém segmentu vznikne 13 kolumbáriových okének. Součástí rekonstrukce je i výsadba nových dřevin, která pietní místo citlivě propojí s okolní krajinou.

POHŘEBIŠTĚ KRÁLOVO POLE

Projekt: Rekonstrukce povrchů cest na hřbitově Brno – Královo Pole

Primárním cílem projektu je obnova dožité cestní sítě a modernizace rozvodů vody. Vzhledem k tomu, že 11 stávajících stromů se nacházelo v přímé kolizi s plánovanou trasou stavebních prací, bylo nezbytné přistoupit k žádosti o jejich odstranění. Jednalo se o dřeviny se zhoršeným či silně narušeným zdravotním stavem, které se již nacházely na hranici své životnosti. V rámci celkové revitalizace hřbitovního areálu bude vysázeno 43 nových listnatých stromů, např. duby, lípy, javory či habry.

4.4 Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.

Mgr. Jan Bedřich,
Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o

Zoo Brno v letech 2024–2025: Jsme jedna smečka pro ochranu přírody a budoucnost biodiverzity

Zoologická zahrada Brno prožila v období 2024–2025 jedno z nejúspěšnějších a nejintenzivnějších období ve své více než sedmdesátileté historii. Nebyla to jen doba rekordních odchovů, atraktivních novinek pro návštěvníky a velkých investic do modernizace areálu. Především šlo o výrazné posílení role zoo jako klíčového hráče v ochraně životního prostředí – jak na globální úrovni, tak přímo v české krajině. Zoo Brno se stále více profiluje jako moderní centrum, které spojuje chov ohrožených druhů, vědecký výzkum, environmentální vzdělávání a aktivní záchranné programy. Nový slogan „Jsme jedna smečka“ dokonale vystihuje tuto filozofii: lidé, zvířata i celá společnost nejsou odděleni, ale společně nesou odpovědnost za zachování biodiverzity a udržitelnou budoucnost naší planety.

V těchto dvou letech zoo navštívilo rekordní množství lidí – v roce 2025 přes 343 tisíc návštěvníků, což byl historický rekord. Tento nárůst nebyl náhodný. Odrazil rostoucí zájem veřejnosti o přírodu, ale také úspěšnou komunikaci zoo, která dokázala propojit zábavu s hlubším poselstvím ochrany. Každý návštěvník se tak stal součástí většího příběhu – příběhu, kde zoo není jen výletním cílem, ale aktivním aktérem změny.

Nová vizuální identita – silný symbol sounáležitosti

V roce 2024 představila Zoo Brno zcela novou vizuální identitu, včetně moderního loga a ústředního sloganu „Jsme jedna smečka“. Tato změna, kterou navrhlo brněnské studio NEON Studio, není pouze kosmetickou záležitostí. Nové logo pracuje s motivy zvířecích společenství – smeček, hejn a stád – a vizuálně i komunikačně zdůrazňuje jednotu mezi člověkem a přírodou. Grafické prvky inspirované pohybem ptáků v hejnech, ryb v koloniích nebo savců ve stádech vytvářejí dynamický vizuál, který se snadno adaptuje na různé komunikační kanály.

Slogan se rychle ujal jak mezi zaměstnanci, tak návštěvníky a stal se základem celkové komunikace zoo. Zaměstnanci ho začali používat v každodenních rozhovorech, na sociálních sítích vznikaly hashtagy „JsmeJednaSmecka“ a návštěvníci se s ním ztotožňovali při komentářích pod fotografiemi mláďat. Díky nové identitě se podařilo ještě efektivněji předávat poselství, že každá návštěva zoo není jen zábavou, ale příspěvkem k reálné ochraně přírody. Nový vizuální styl se promítl do všech komunikačních kanálů – od webu přes cedule v areálu až po merchandising (trička, tašky, plakáty) – a pomohl posílit pocit sounáležitosti. Návštěvníci se tak stávají aktivními členy „brněnské smečky“ bojující za biodiverzitu. První velkou příležitostí k oslavě nové identity byl „Den smečky“ 1. června 2024, kdy zoo přivítala stovky lidí na speciálním programu plném workshopů, setkání s chovateli a vzdělávacích aktivit.

Archiv Zoo Brno

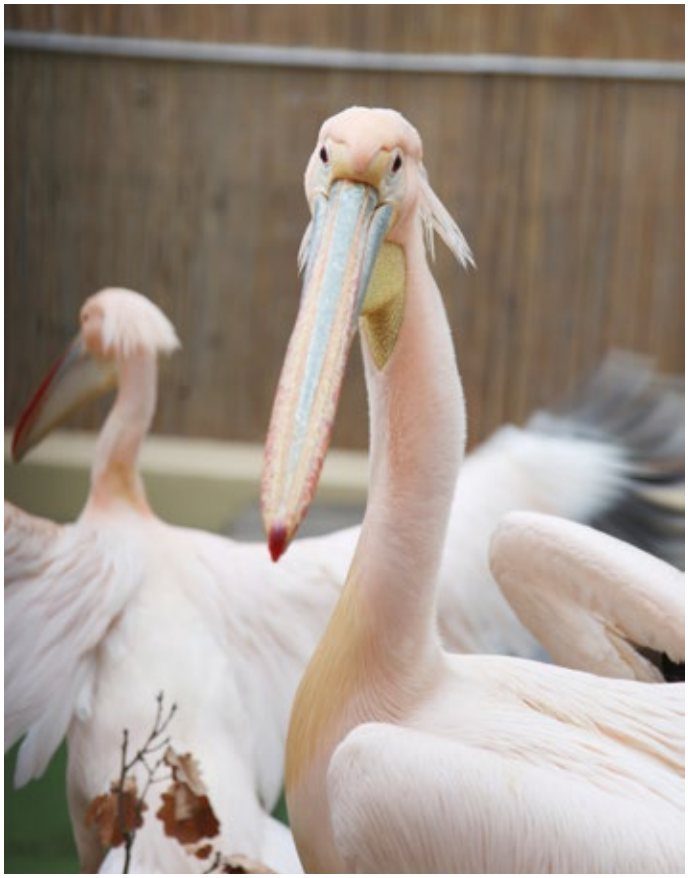
Archiv Zoo Brno

Chovatelské úspěchy roku 2024 – příspěvek k mezinárodní ochraně druhů

Rok 2024 byl bohatý na významné chovatelské milníky, které přispívají k udržení geneticky zdravých populací ohrožených druhů v lidské péči a podporují mezinárodní záchranné programy (EEP/ESB). Tyto úspěchy nejsou jen otázkou štěstí, ale výsledkem dlouhodobé práce chovatelů, veterinářů a spolupráce s evropskými zoo.

Největší pozornost přitáhlo narození trojčat vlků hřivnatých na konci ledna 2024 – vzácných jihoamerických šelem, které představují důležitý druh pro vzdělávání o ekosystémech savan a vlhkých luk. Vlci hřivnatí jsou nejvyššími psovitými šelmami Jižní Ameriky a jejich chov pomáhá udržovat genetickou diverzitu. Mláďata se rychle stala hvězdami sociálních sítí a přilákala tisíce návštěvníků, kteří se dozvěděli o hrozbách, jako je fragmentace krajiny a úbytek kořisti.

Po třiceti letech se do Brna vrátili **pelikáni bílí**, kteří obohatili expozici vodních a bahenních ptáků. Tito velcí ptáci se stali nejen oblíbenou atrakcí, ale i živou ukázkou potřeby ochrany mokřadů – biotopů, které v Evropě i ve světě rychle ubývají kvůli odvodňování a zemědělské expanzi. Pelikáni pomáhají vysvětlovat složité vazby v ekosystémech a inspirují návštěvníky k podpoře ochrany vodních ploch.

Archiv Zoo Brno

Velkou radost přinesly i úspěšné odchovy u duhovek. Historický úspěch představoval odchov tinam koroptvích po 38 letech – ptáků, kteří svým chováním připomínají křepelky, ale patří do samostatné skupiny a jsou důležití pro studium evolučních vazeb. Stejně významné byly dva prvoodchovy: dasie smaragdová a **zmije obecná**. Právě u zmije obecné zoo ukazuje, že ochrana se týká i „neoblíbených" druhů, které v naší krajině trpí ztrátou biotopů, pesticidy a lidskými předsudky. Tento chov přispívá k boření mýtů a zvyšování tolerance veřejnosti k hadům.

Archiv Zoo Brno

Zoo Brno dlouhodobě patří k absolutní špičce v chovu želv uhlířských. V roce 2024 opět potvrdila svou pozici lídra v tomto oboru – pravidelné úspěšné odchovy přispívají k mezinárodním programům a zajišťují, že geneticky cenné linie zůstanou zachovány pro případné budoucí reintrodukce nebo posílení populací v přírodě. Každé mládě představuje cenný genetický materiál a příležitost vzdělávat veřejnost o globálních hrozbách, jako je ničení deštných pralesů, klimatické změny nebo nelegální obchod se zvířaty.

Aktivní ochrana české přírody – záchranné programy s reálným dopadem

Jedním z nejdůležitějších pilířů činnosti Zoo Brno je podpora tuzemských záchranných programů koordinovaných Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR. Tyto projekty mají přímý a měřitelný vliv na obnovu biodiverzity v české zemědělské a venkovské krajině, která trpí intenzivním hospodařením, ztrátou pestrosti biotopů a fragmentací.

Sysel obecný – Zoo Brno dlouhodobě patří k hlavním chovatelům a dodavatelům syslů pro reintrodukci. V posledních letech poskytla desítky jedinců – například v roce 2025 přispěla 20 sysly do vypouštění u Ivančic na jižní Moravě. Sysel je klíčovým druhem stepních a lučních biotopů – jeho přítomnost podporuje biodiverzitu hmyzu a drobných obratlovců a slouží jako bioindikátor kvality suchých luk. Zoo organizuje i adopce syslů, kde návštěvníci přispívají na krmivo a monitoring.

Sýček obecný – v roce 2024 zaznamenala zoo nejúspěšnější hnízdní sezónu v rámci záchranného programu. Zoo poskytuje odborné know-how, podporuje instalaci hnízdních budek a monitoring. Sýček, drobná sova vázaná na tradiční venkovskou krajinu, pomáhá regulovat populace hmyzu a hlodavců. Jeho úbytek signalizuje ztrátu extenzivně obhospodařovaných luk a sadů. Díky spolupráci s farmáři zoo pomáhá prosazovat šetrnější zemědělské postupy.

Archiv Zoo Brno

Dudek chocholatý – rok 2025 přinesl rekordní sezónu s více než třiceti mláďaty. Dudek, pták s výraznou chocholkou, je silně ohrožený a vázaný na mozaikovitou krajinu s pasenými loukami a remízky. Odchovy v zoo a následná podpora volných populací přímo pomáhají obnovovat jeho stavy v České republice a ukazují, jak lze kombinovat ochranu přírody s udržitelným zemědělstvím. Návštěvníci mohli sledovat živé přenosy z hnízdních budek.

Bobr evropský – zoo se aktivně podílí na monitoringu a managementu tohoto významného „ekoinženýra". Bobři svou stavbou hrází vytvářejí mokřady, zvyšují retenci vody v krajině, snižují riziko povodní a podporují bohatou biodiverzitu vodních a pobřežních ekosystémů. Program zahrnuje i veřejné přednášky o roli bobrů v adaptaci na klimatické změny.

Tyto programy dokazují, že Zoo Brno nechrání jen exotické druhy. Aktivně přispívá k řešení lokálních environmentálních problémů – ztrátě biodiverzity v intenzivně obhospodařované krajině, úbytku hmyzu nebo nedostatku přirozených mokřadů. Každý rok zoo pořádá workshopy pro školy a rodiny, kde se děti učí o těchto druzích přímo v terénu nebo prostřednictvím interaktivních her.

Rok 2025: Modernizace areálu, chovatelské vrcholy a akce pro veřejnost

Rok 2025 navázal na předchozí úspěchy a přinesl výrazné investice do welfare zvířat a zkvalitnění expozic. Narodila se čtyřčata vlků hřivnatých, což potvrdilo dlouhodobou stabilitu chovu tohoto druhu a umožnilo další sdílení genetického materiálu s jinými zoo.

Velká pozornost byla věnována **ledním medvědům** – ikonám brněnské zoo a zároveň symbolům dopadů klimatických změn na arktické ekosystémy. Medvědice kamčatská Iryna, která obývala výběh v expozičním celku Beringie, odjela do Zoo Děčín, čímž se uvolnil prostor pro rozsáhlou rekonstrukci. Díky štědrému příspěvku od nového partnera – firmy OpenSSL Corporation – ve výši 3 milionů korun se podařilo přestavět bývalý výběh medvědů kamčatských na moderní, welfare-orientovanou expozici pro lední medvědy, s obohaceným prostředím a ledovači, které zlepšují mikroklima. Lední medvědice Cora se v létě 2025 nastěhovala do zrekonstruovaného výběhu a okamžitě začala využívat nový bazén – návštěvníci ji mohli sledovat, jak se raduje z vody. Následoval příjezd dvojčat Anny a Elsy ze Zoo Bremerhaven v Německu a pečlivě plánované seznamování. Veřejnosti se pak všechny tři samice představily v rámci akce Vítejte, medvědice! 27. července 2025.

Archiv Zoo Brno

Archiv Zoo Brno

Vzdělávání patří mezi základní poslání Zoo Brno. Prostřednictvím výukových programů a exkurzí, přírodovědných a chovatelských kroužků, pracovních listů, soutěží, příměstských táborů i osvětových akcí přibližuje dětem, studentům i široké veřejnosti svět zvířat, význam biologické rozmanitosti a potřebu ochrany přírody. Důležitou součástí této činnosti je také Středisko ekologické výchovy Hlídka, které se zaměřuje především na environmentální vzdělávání dětí mateřských škol a žáků prvního stupně základních škol. Jeho programy využívají principy zážitkové pedagogiky a často probíhají přímo v přírodě – v parku Špilberk, v areálu Zoo Brno i v dalších lokalitách v okolí Brna. Společným cílem všech vzdělávacích aktivit je nejen předávat znalosti, ale především rozvíjet vztah k přírodě a vést účastníky k odpovědnému přístupu k životnímu prostředí.

V září 2025 byl slavnostně otevřen nový výběh pro **dželady** s osmičlennou skupinou (dva samci a šest samic) dovezenou ze zoo ve Švýcarsku a Rakousku. Tento atraktivní primát z etiopských hor obohatil expozici a přinesl nové možnosti vzdělávání o ohrožení horských ekosystémů kvůli klimatickým změnám a pastevectví.

Archiv Zoo Brno

Dalším významným milníkem byl první úspěšný odchov korunáče Sclaterova – největšího holuba světa z Nové Guineje. Tento citlivý druh je v přírodě ohrožen ztrátou lesních biotopů; úspěch v Brně posiluje mezinárodní úsilí o jeho zachování. Zoo Brno se rovněž zapojila do unikátního vědeckého projektu zaměřeného na optimalizaci inkubace a odchovu ohrožených druhů ptáků (podpořeného grantem TAČR). Výsledky tohoto projektu mohou přinést nové poznatky využitelné i v dalších zoologických zahradách a zlepšit welfare chovu celosvětově.

Další chovatelský úspěch představoval odchov mláděte lva konžského, které se rychle stalo miláčkem návštěvníků.

V roce 2025 započala dlouho očekávaná rekonstrukce hlavního vstupu do zoo, která má být dokončena na jaře 2027. Současně hostilo brněnské Urbancentrum v centru města výstavu „Lední medvědy v tom nenecháme“, která efektivně propojila zoo s veřejným prostorem a zvýšila povědomí široké veřejnosti o ochraně polárních oblastí a dopadech globálního oteplování.

Archiv Zoo Brno

Akce pro širokou veřejnost – spojování lidí se smečkou

Zoo Brno v letech 2024–2025 výrazně rozšířila nabídku akcí pro širokou veřejnost, aby zapojila co nejvíce lidí do myšlenky „Jsme jedna smečka“. Pravidelné přednášky o biodiverzitě, které probíhaly jednou měsíčně, přitahovaly stovky zájemců – od studentů biologie přes rodiny až po seniory.

Mezi nejoblíbenější tradiční akce patřilo **Vítání jara, Den smečky** (který se stal vlajkovou lodí nové identity), **Den přírodních věd** zaměřený na vědecké aspekty chovu a výzkumu a oslavu biologie, fyziky a chemie, **Mezinárodní den biodiverzity** s interaktivními stanovišti a **Den Země**. Velmi oblíbený byl také Halloween v zoo. Každoročním hitem se stalo **štědrodopolední komentované krmení** vybraných druhů, které probíhalo vždy přímo na Štědrý den.

Všechny tyto akce byly navrženy tak, aby byly přístupné všem věkovým kategoriím, podporovaly rodinnou návštěvu a aktivně zapojovaly účastníky do ochranářských témat. Díky nim se zoo stala nejen místem zábavy, ale i živým komunitním centrem, kde se lidé učí, baví a společně přispívají k zachování přírody.

Závěr: Zoo Brno jako zodpovědný partner ochrany životního prostředí

Léta 2024–2025 jasně ukázala, že Zoo Brno je moderní, inovativní a vysoce zodpovědná instituce, která aktivně formuje lepší budoucnost pro naši planetu. Každý úspěšný odchov, každá rekonstrukce výběhu zlepšující welfare zvířat, každý záchranný program a každá veřejná akce přispívají k zachování biodiverzity, vědeckému poznání a environmentálnímu vzdělávání.

Díky heslu „Jsme jedna smečka“ se návštěvníci nestávají pouhými diváky, ale aktivními podporovateli ochrany přírody. Každá vstupenka, návštěva a podpora konkrétního projektu (adopce zvířat, dary, dobrovolnictví) pomáhá financovat reálné záchranné akce v České republice i ve světě. Zoo nabízí bohatý program akcí: od pravidelných přednášek přes Vítání jara, Den smečky, Den přírodních věd, Mezinárodní den biodiverzity, Den Země, Halloween až po velmi oblíbená štědrodopolední komentovaná krmení.

Archiv Zoo Brno

Archiv Zoo Brno

Zoo Brno tak přestala být jen místem, kam se chodí dívat na zvířata. Stala se důležitým centrem ochrany životního prostředí, které spojuje zábavu, vědu a konkrétní pomoc ohroženým druhům. A my všichni – Brňané, Moravané i další návštěvníci – jsme její nepostradatelnou součástí. Společně můžeme zajistit, že biodiverzita bude mít šanci i pro další generace. Přijďte se stát součástí smečky – vaše podpora má skutečný dopad.

V Zoo Brno probouzíme v lidech sounáležitost s přírodou a podněcujeme v nich touhu chránit její rozmanitost.

Foto: Lucie Veselá

4.5 Příměstské lesy

Ing. Tomáš Pohl, OVLHZ MMB

Hospodaření, ochrana a obecné užívání lesů

Les je vývojově nejvyspělejší ekosystém. Je význačnou složkou tvorby a ochrany přírody a krajiny. Ovlivňuje podnebí i vodní režim v krajině, chrání půdu, po staletí je zdrojem dřeva a je pro člověka důležitým rekreačním objektem.

Legislativa

Základním právním předpisem, který upravuje ochranu lesů a hospodaření v nich v České republice, je zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), který nabyl účinnosti dne 1. ledna 1996. Zákon vychází z potřeby zachování lesa, péče o les a jeho obnovy jako národního bohatství tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí. Od účinnosti zákona došlo k několika novelám, ze kterých ta nejvýznamnější z roku 2019 byla vyvolána hmyzí (kůrovcovou) kalamitou v posledních letech. Úpravy v zákonu si vynutilo i ustanovení o obecném užívání lesů, tj. vstupu veřejnosti do lesa.

Kategorie lesů podle jejich funkcí

V tabulce je uvedeno funkční členění lesů v oblasti města Brna dle jejich kategorií a subkategorií. V subkategoriích se lesy člení podle převažujících funkcí.

Hospodaření v lesích

Předpoklady trvale udržitelného rozvoje při hospodaření v lesích jsou zajišťovány nástroji hospodářské úpravy lesů, tedy lesními hospodářskými plány (LHP) a lesními hospodářskými osnovami (LHO). Povinnost hospodařit podle LHP spojená s povinností si LHP na vlastní náklady pořídit se vztahuje na všechny lesní majetky o výměře nad 50 ha. Mohou si je pořídit a hospodařit podle nich i majitelé menších lesních majetků. LHO *) se zpracovávají pro všechny lesy s výměrou menší než 50 ha a náklady spojené s jejich zpracováním hradí stát. Lesní zákon dále určuje, že hospodaření v lesích je vlastník povinen zajišťovat prostřednictvím odborného lesního hospodáře, který je držitelem příslušné licence a garantuje odbornou úroveň hospodaření **).

Na území města Brna je vlastnictví lesních pozemků velmi pestré. Velkým vlastníkem lesních pozemků je Česká republika, které se o ně stará státní podnik Lesy České republiky, s.p., prostřednictvím tzv. lesních správ a lesních závodů. Na území města Brna se jedná o několik lesních správ, a to Lesní správa Černá Hora, Náměšť nad Oslavou, Bučovice a Lesní závod Židlochovice. Dalším velkým vlastníkem lesních pozemků je Mendelova univerzita v Brně, jejíž lesní majetek spravuje Školní lesní podnik Masarykův les Křtiny.

I statutární město Brno má na území města Brna lesní majetek, a to o výměře cca 1040 ha, na kterém hospodaří společnost Lesy města Brna, a.s. Drobných vlastníků s výměrou lesního majetku do 50 ha je cca 1 400 a hospodaří na celkové výměře cca 760 ha.

*) Dosud nevyzvednuté vlastnické separáty LHO jsou vlastníkům lesů k dispozici v úředních dnech na Magistrátu města Brna, Odboru VLHZ, Kounicova 67, Brno.

**) Přehled odborných lesních hospodářů působících na území města Brna je k dispozici na Magistrátu města Brna, Odboru VLHZ, Kounicova 67, Brno.

Kategorie lesů podle jejich funkcí:

Kategorie	Subkategorie	Porostní půda (ha)
lesy hospodářské		**3 051,91**
lesy ochranné	mimořádně nepříiznivá stanoviště	**129,28**
lesy zvláštního určení	pásma ochrana vodních zdrojů I. stupně	0,28
	území národních parků a národních přírodních rezervací	1,49
	1. zóna CHKO, přírodní rezervace, přírodní památky	63,96
	příměstské a rekreační lesy	803,94
	lesy sloužící lesnickému výzkumu a výuce	1 236,87
	lesy se zvýšenou funkcí ochrannou (půda, voda, klima)	46,25
	uznané obory a bažantnice	682,73
	jiný veřejný zájem	214,9
celkem	lesy zvláštního určení	**3 050,42**
úhrnem		**6 231,61**

Pozn.: Dle ust. $ 10 odst. 2 lesního zákona se na lesy ochranné a lesy zvláštního určení vztahuje osvobození od daně z nemovitostí.

V roce 2021 a 2022 byly provedeny směny lesních pozemků mezi statutárním městem Brnem a Lesy České republiky, s.p., kdy statutární město Brno získalo do svého vlastnictví lesní pozemky v k. ú. Bystrc v okolí Brněnské přehrady a pozemky v k. ú. Pisárky v lokalitě Červený kopec.

V souvislosti s kůrovcovou kalamitou v letech 2018 a 2019, která měla na území města Brna za následek napadení bezmála 50 000 m^3 dřevní hmoty, byla oblast Brna v tomto směru zařazena do „*mimořádné kalamitní zóny*“. Vlastníci a správci lesů jsou z lesního zákona povinni přednostně provádět tuto tzv. těžbu nahodilou, tak aby nedocházelo k vývinu, šíření a přemnožení škodlivých organizmů, zejména tedy podkorního hmyzu. V případech mimořádných okolností a nepředvídaných škod, jako jsou hmyzí, větrné a sněhové kalamity, jsou vlastníci lesů povinni činit bezodkladná opatření k jejich odstranění a zmírnění jejich následků. V současné době je snad již kůrovcová kalamita zažehnána, je ovšem nutné velmi bedlivě a poctivě sledovat vývoj populace kůrovců, který je především závislý na počasí.

Lesnatost na území města je poměrně vysoká, bezmála 28 %, s převahou listnatých porostů (54 %) nad jehličnatými porosty (46 %).

Obecné užívání lesů

Nejčastějším a hlavním účelem návštěv lesa občanskou veřejností zůstává rekreace, relaxace a sport, dalším pak je sběr lesních plodin. Návštěvnost lesa souvisí s dostupností, rekreační přitažlivostí a vybaveností, lesnatostí a výskytem lesních plodin. Lesní porosty a lesní půda jsou dlouhodobě negativně ovlivňovány v lokalitách s vysokou koncentrací chat a dalších objektů určených pro individuální rekreaci, kde v minulosti docházelo k neoprávněným záborům lesní půdy formou různých přístaveb a terénních úprav. V posledních letech má narůstající trend cykloturistika a jízda na koních, neboť lesní prostředí v oblasti brněnské aglomerace je protkáno poměrně hustou sítí jak veřejných, tak účelových komunikací a rozdělovacích průseků. Negativní dopady cykloturistiky a jízdy na koních na lesní prostředí je nutno minimalizovat, a to především trasováním a značením cest po předchozí konzultaci s lesnickým personálem. Stávající legislativa však s tak masivním rozvojem těchto disciplín nepočítá a problematiku by měl řešit připravovaný nový lesní zákon.

Na lesních pozemcích v okolí města Brna lesníci budují zařízení pro zvýšení rekreačního potenciálu lasa, především se jedná o naučné stezky, odpočívadla, altány, herní prvky a přístřešky.

Průvodcem po příměstských lesích pro veřejnost je statutárním městem Brnem zřízený portál LesWeb, adresa ke spuštění: lesweb.brno.cz.

4.6 Půda – zemědělský půdní fond

Ing. Tomáš Matějík, OVLHZ MMB

Zemědělský půdní fond (dále jen „ZPF“) zahrnuje pozemky, které jsou určeny k zemědělskému využití, zejména ornou půdu, trvalé travní porosty, zahrady, ovocné sady, chmelnice, vinice a půdu, která byla a má být nadále zemědělsky obhospodařována, ale dočasně obdělávána není. Půda je z hlediska přírodních procesů považována za prakticky neobnovitelný zdroj, neboť její vznik probíhá v horizontu tisíců let. Ztráta kvalitní zemědělské půdy je proto vnímána jako dlouhodobě nevratný proces. Kromě produkční funkce plní zemědělská půda řadu mimoprodukčních funkcí. Mezi nejvýznamnější patří schopnost zadržovat vodu v krajině, regulovat mikroklima, omezovat erozi a přispívat k biologické rozmanitosti. Tyto funkce nabývají na významu především v souvislosti s probíhající změnou klimatu a narůstajícími extrémními projevy počasí.

V prostředí urbanizovaných oblastí je zemědělská půda vystavena intenzivnímu tlaku, který vyplývá z potřeb rozvoje bydlení, dopravy, průmyslu a technické infrastruktury. Tento tlak je obzvláště patrný ve velkých městech, kde dochází ke koncentraci obyvatelstva a ekonomických aktivit. Město Brno jako druhé největší město České republiky patří mezi území s dlouhodobě vysokou intenzitou urbanizačních procesů. Přesto si dosud zachovává významný podíl zemědělské půdy, zejména v okrajových částech města, které byly historicky samostatnými zemědělskými obcemi, z nichž mnohé dosud mají výrazný venkovský charakter. Tento fakt se odráží ve vysokém podílu zemědělské půdy na celkové rozloze města. Z hlediska geomorfologického je území Brna výrazně členité, přičemž největší rozsah zemědělské půdy se nachází v jižních a jihovýchodních částech města, kde převažují příznivé přírodní podmínky pro zemědělské hospodaření. Současně však dochází k postupnému úbytku zemědělské půdy, především v souvislosti s rozvojovými záměry a územně plánovacími rozhodnutími.

Tento proces je označován jako suburbanizace a je typický pro většinu evropských měst. Z hlediska ochrany půdy je problematické zejména zabírání kvalitních půd s vysokou produkční schopností, které se často nacházejí v rovinatých územích vhodných pro výstavbu (např. v k. ú. Dolní a Horní Heršpice, Přízřenice, Tuřany). Urbanizační tlak tak přímo konkuruje jednomu z nejhodnotnějších přírodních zdrojů.

Základním právním předpisem upravujícím ochranu ZPF v České republice je zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně ZPF. Tento zákon vymezuje ZPF, stanovuje zásady jeho ochrany a upravuje podmínky, za nichž může dojít k odnětí půdy ze ZPF. Zákon vychází z principu přednostního využívání nezemědělských pozemků pro nezemědělské záměry a požaduje minimalizaci záborů kvalitní zemědělské půdy. Zvláštní ochrana je věnována půdám první a druhé třídy ochrany (z celkových 5 tříd ochrany), jejichž odnětí je přípustné pouze ve výjimečných případech převažujícího veřejného zájmu. Institucionální systém ochrany ZPF v Brně lze hodnotit jako relativně silný a funkční. Magistrát města Brna jako obec s rozšířenou působností uplatňuje zákonné nástroje ochrany ZPF, včetně posuzování odnětí půdy, stanovení odvodů a kontroly skrývky ornice a rekultivací. Ochrana ZPF je zároveň integrována do územně plánovacích podkladů a analytických dokumentů města. V porovnání s menšími krajskými městy je však tento systém výrazně zatížen vysokým počtem projednávaných záměrů a častým střetem různých veřejných zájmů.

Mimo shora uvedeného zákona představuje v urbanizovaných oblastech zásadní nástroj ochrany ZPF územní plánování. Při zpracování územně plánovací dokumentace musí být vyhodnoceny důsledky navrhovaného řešení na ZPF a zvoleny varianty s nejmenším negativním dopadem. Územní plán by měl usilovat o koncentraci zástavby do již urbanizovaných území a preferovat využití brownfieldů před záborem volné krajiny. Nový Územní plán města Brna, platný od 31. ledna 2025, vymezuje rozsáhlé rozvojové plochy, z nichž velká část se nachází také na zemědělské půdě. Přestože jsou v dokumentaci deklarovány snahy o ochranu kvalitních půd, v praxi dochází k jejich postupnému záboru. Nejčastěji se jedná o plochy určené pro bydlení a výrobu zejména v okrajových částech města. Ochrana ZPF je v územním plánování často oslabena tlakem na ekonomický rozvoj a řešení bytové krize. Návrhové plochy nejsou vždy lokalizovány s ohledem na kvalitu půdy, ale především podle polohové dostupnosti a návaznosti na infrastrukturu. Typicky se jedná o lokality v městských částech Ivanovice, Jehnice, Nový Lískovec či například Líšeň, kde je plánována poměrně rozsáhlá bytová výstavba.

Přehled úbytků ploch zemědělské půdy na území města Brna

Druh pozemku	Plocha (ha) k 31. 12. 2016	Plocha (ha) k 31. 12. 2025	Přírůstky a úbytky
Zemědělská půda celkem	7 722	7 417	-305
z toho: orná půda	5 118	4 745	-373
chmelnice	0	0	0
vinice	18	16	-2
zahrady	2 041	2 111	70
ovocné sady	223	217	-6
trvalé travní porosty	321	328	7
Lesní půda	6 389	6 396	7
Vodní plochy	451	445	-6
Zastavěné plochy a nádvoří	2 098	2 143	45
Ostatní plochy	6 358	6 616	258
Celkem	23 018	23 018	0

Převzato ze Souhrnných přehledů o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky, Český úřad zeměměřičský a katastrální, Praha, 1990 a 2022.

V roce 2016 činila celková výměra zemědělské půdy na území města Brna přibližně 7 722 ha. Dominantní složkou byla orná půda, která představovala více než dvě třetiny této výměry. Významné zastoupení měly rovněž zahrady, zatímco ostatní druhy zemědělských pozemků byly plošně méně významné. Porovnání údajů katastru nemovitostí z let 2016 a 2025 ukazuje, že došlo k úbytku zemědělské půdy v rozsahu přibližně 305 ha. Tento pokles představuje ztrátu přibližně pěti procent původní výměry ZPF města Brna. Úbytek má převážně trvalý charakter a je spojen s vyjímáním půdy ze ZPF pro účely výstavby. Nejvíce postiženou kategorií byla orná půda, což odpovídá jejímu prostorovému rozložení v rozvojových lokalitách města. Z hlediska časového lze konstatovat, že úbytek probíhal kontinuálně bez výrazných výkyvů. Zjištěné výsledky potvrzují, že Brno patří mezi města s nadprůměrnou dynamikou úbytku zemědělské půdy. Přestože je ochrana ZPF zakotvena v legislativě i územně plánovací dokumentaci, její praktická účinnost je omezená. Závěrem lze konstatovat, že Brno představuje modelový příklad krajského města, kde se ochrana ZPF dostává do nejvýraznějšího střetu s požadavky urbanistického a ekonomického rozvoje. Budoucí udržitelnost ochrany ZPF v Brně bude záviset především na omezení extenzivního rozvoje do volné krajiny, systematickém využívání brownfieldů a důsledném začleňování ochrany půdy do územně plánovacích a adaptačních strategií města.

5. Odpady

5.1 Systém nakládání s komunálními odpady ve městě Brně

Ing. Květoslava Houzarová, OŽP MMB

Komunální odpad vznikající činností fyzických osob na území našeho města spadá do působnosti statutárního města Brna, které v tomto případě vystupuje jako jeho původce. Město je tedy odpovědné za vymezení míst určených k odkládání komunálního odpadu a zároveň stanovuje pravidla fungování celého systému nakládání s ním, a to prostřednictvím obecně závazné vyhlášky č. 29/2022. Praktický provoz tohoto systému zajišťuje na základě smluvního vztahu s městem společnost SAKO Brno, a.s., která poskytuje městu komplexní služby v oblasti odpadového hospodářství a je plně vlastněna městem Brnem.

Svoz směsného komunálního odpadu

Směsný komunální odpad představuje tu část komunálního odpadu, která zůstává po oddělení využitelných složek komunálního odpadu, nebezpečných a objemných složek. Obyvatelé jej odkládají do sběrných nádob černé barvy určených pro tento účel, které jsou přiděleny k jednotlivým nemovitostem.

Počet černých sběrných nádob v městském systému dlouhodobě pozvolna roste, je to zejména díky vzrůstajícímu počtu obyvatel města. Ke konci roku 2025 jich bylo v provozu necelých 59 tis. kusů. Veškerý do nich shromážděný směsný komunální odpad je svážen spol. SAKO Brno, a.s., do zařízení pro energetické využití odpadu (ZEVO), ve kterém je následně energeticky využíván, a to formou výroby tepla a elektrické energie.

Sběr využitelných složek komunálního odpadu

Systém sběru využitelných složek komunálního odpadu je na území města založen především na stálých stanovištích sběrných nádob umístěných ve veřejném prostoru. Přechází se na nádoby černé s víkem zbarveným dle shromažďovaného druhu odpadu, z důvodu snížení vizuálního smogu. Pro odkládání většího množství odpadu mají obyvatelé k dispozici také hustou síť sběrných středisek odpadů.

Některé městské části dávají přednost před využitím nadzemních sběrných nádob nádobám podzemním a polopodzemním, které působí sice estetičtěji, problémem však zejména u nádob podzemních bývá malý vhoz, který se při uložení objemově nepřizpůsobeného odpadu ucpe a vznikají tak často skládky v okolí.

V některých částech města není možné umisťovat sběrné nádoby do venkovního veřejného prostoru, a to z prostorových či estetických důvodů. V těchto případech mohou být po dohodě s vlastníky nemovitostí sběrné nádoby umístěny ve vnitřních prostorách obytných objektů, kde jsou občanům k dispozici (např. historické centrum města).

Separace skla

Sklo je významnou druhotnou surovinou, která je velmi dobře recyklovatelná a mnohonásobně zpětně použitelná, proto je dobré zaměřit se na jeho vytřídění, aby nekončilo ve směsném komunálním odpadu a následně v ZEVO. V Brně je systém sběru skla zajišťován prostřednictvím sběrných nádob na veřejných stanovištích nebo sběrných střediscích odpadu. Jedná se o nádoby převážně bílé nebo zelené barvy, případně černé se zeleným víkem. Často se ke shromáždění skla používají nádoby typu zvon, které musí být umísťovány s ohledem na jejich vyprazdňování pomocí hydraulické ruky. Nádoby na sklo nejsou z bezpečnostních důvodů přidělovány do nemovitostí.

Separace plastů, nápojových kartonů, hliníkových plechovek a kovových obalů od potravin

Sběr plastů, nápojových kartonů, hliníkových plechovek od nápojů a kovových obalů od potravin probíhá systémem veřejně přístupných stanovišť, umisťováním nádob do domů nebo odkládáním na sběrná střediska odpadů. Na veřejných stanovištích se nacházejí nádoby, které jsou určeny pro odkládání současně více druhů odpadu, jedná se o tzv. multikomoditní sběr. Co vše přijde do těchto nádob, zpravidla žlutých nebo černých se žlutým víkem, je uvedeno na polepu sběrných nádob. Jejich obsah je odvezen svozovým vozidlem na třídicí linku spol. SAKO Brno, a.s., kde dojde k automatickému roztřídění jednotlivých komodit. Výhodou multikomoditního sběru je zejména úspora místa na stanovištích a nižší náklady za svoz.

Sběr nebezpečných složek komunálního odpadu

Nebezpečné složky komunálního odpadu jsou v rámci městského systému shromažďovány výhradně ve sběrných střediscích odpadů. Jedná se zejména o použité motorové oleje, rozpouštědla, kyseliny, ředidla, zbytky barev a další chemické látky, které vyžadují zvláštní způsob nakládání. Zde jsou ukládány do speciálních skříní se záchytnou jímkou.

Provozování sběrných středisek odpadů (SSO)

Ke konci roku 2025 bylo provozováno městem Brnem celkem 35 sběrných středisek odpadů, která jsou určena výhradně pro občany města. Občané zde mohou odložit využitelné a nebezpečné složky komunálního odpadu a komunální odpady objemné (např. nábytek), které nelze ukládat do klasických sběrných nádob.

V rámci zpětného odběru lze ve všech SSO odevzdat elektrozařízení pocházející z domácností a ve vybraných střediscích také pneumatiky.

Občané odevzdávají svůj odpad na SSO zdarma, platí se pouze za stavební suť (cihly, beton, keramika), a to poplatek ve výši 1,20 Kč/kg.

Pro podnikatele a odpad z jejich činnosti nejsou tato SSO určena, svůj odpad mohou odevzdat například na sběrném dvoře na Jedovnické.

Textilní sběr

Odběr dále použitelného textilního materiálu je zajištěn nádobami na veřejných prostranstvích. Nově od roku 2025 je na sběrném dvoře Jedovnická umístěna sběrná nádoba na textilní odpad, který již nelze dále využít.

Zpětný odběr elektrozařízení pocházejících z domácností

Statutární město Brno v rámci provozu SSO zajišťuje pro kolektivní systémy a výrobce elektrozařízení zpětný odběr elektroodpadu pocházejícího z domácností. Obyvatelé města mohou v rámci tohoto systému bezplatně odevzdávat vyřazené elektrospotřebiče, jako je spotřební elektronika, elektrické nářadí, zářivky a žárovky, baterie a akumulátory či tzv. bílé elektrospotřebiče (např. pračky, myčky, chladničky).

Množství separovaných odpadů (tuny) a počty sběrných nádob v období 2022 až 2025

	2022		2023		2024		2025	
	počet nádob (ks)	množství (t)	počet nádob (ks)	množství (t)	počet nádob (ks)	množství (t)	počet nádob (ks)	množství (t)
Papír	2 935	7 549	3 045	7 821	3 315	7 897	3 673	7 086
Sklo	1 794	4 907	1 776	4 890	1 832	4 901	1 219	4 705
Plasty	3 138	4 102	3 270	4 097	3 495	4 093	3 892	4 498
Bio	1 553	1 316	1 616	1 311	1 683	1 503	1 738	1 005
Textil	204	512	203	515	231	514	237	648

Množství odpadů (tuny) sebraných v rámci systému sběru a svozu komunálního odpadu města v období 2022 až 2025

	2022	2023	2024	2025
Směsný KO	66 290	65 157	67 113	67 710
Nebezpečný odpad	124	126	147	161
Papír	7 549	7 821	7 897	7 086
Sklo	4 907	4 890	4 901	4 705
Plasty	4 102	4 097	4 093	4 498
Textil	512	515	514	648
Kovy	884	934	1 009	1 098
Vytříděné kovy z ZEVO	1 170	1 126	1 128	1 131
Polystyren	23	44	20	24
Dřevo	32	135	254	523
Jedlé oleje a tuky	16	19	17	20
Sběrná střediska[1]	20 848	21 437	24 077	26 264

[1] v množství odpadů ze sběrných středisek nejsou započítány nebezpečné odpady a materiálově využitelné odpady odebrané na SSO (papír, plasty, sklo, kovy, biol. odpad, jedlé oleje)

Množství elektrozařízení pocházejících z domácností odebraných v letech 2021 až 2025

		2021	2022	2023	2024	2025
Televizory a počítačové monitory	ks	19 458	12 621	14 298	16 449	220 142
Spotřební elektronika	kg	139 403	205 583	348 724	297 790	333 274
Ledničky a mrazicí boxy	kg	297 370	322 150	266 690	324 540	314 180
Velké a malé kuchyňské spotřebiče	kg	210 470	246 361	295 128	424 160	397 360
Zářivky a úsporky	kg	8 498	7 921	8 888	9 541	11 085
Baterie	kg	7 581	6 299	9 220	9 856	11 599

Projekt „Modernizace ZEVO společnosti SAKO Brno“

Na konci roku 2025 započala realizace projektu „Modernizace ZEVO společnosti SAKO Brno“. Předmětem projektu je vybudování nové linky K1 pro energetické využívání odpadů, které představuje garanci, že bez ohledu na životnost obou stávajících kotlů, jež jsou v provozu od roku 2010, bude ve městě Brně zajištěno i v budoucnosti bezpečné a energeticky přínosné nakládání s odpady.

Třetí linka posílí kapacitu energetického využití odpadu a soběstačnost města Brna v oblasti energetiky. Teplo produkované při likvidaci odpadů bude dodáváno do sítě centrálního zásobování teplem v Brně nebo využito k výrobě elektřiny, a to dle okamžité potřeby a s ohledem na vyvážené fungování energetiky v Brně a konkrétních podmínek díky využití protitlakové parní turbíny.

Projekt představuje také důležitý krok v procesu dekarbonizace města Brna, které dlouhodobě usiluje o snižování emisí, rozvoj cirkulární ekonomiky a modernizaci energetických zdrojů. Významná investice představuje další krok při budování efektivního a ekologicky šetrného energetického a odpadového hospodářství města Brna, které bude oporou pro stabilní, k přírodě šetrné a odpovědné nakládání s odpady s přesahem do celé brněnské metropolitní oblasti.

Předcházení vzniku odpadů

Město Brno dlouhodobě uplatňuje princip prevence vzniku odpadu vycházející z myšlenky, že nejefektivnějším odpadem je ten, který vůbec nevznikne. V tomto duchu realizuje řadu cílených projektů zaměřených na prodlužování životnosti výrobků a opětovné využívání materiálů.

Projekt „Druhý život“

Projekt „Druhý život“ umožňuje obyvatelům města darovat funkční, ale již nevyužívané předměty prostřednictvím ReUse pointů umístěných na sběrných střediscích odpadů. Do těchto krytých a značených kontejnerů lze odevzdat například knihy, hračky, sportovní vybavení či drobné vybavení domácnosti.

Darované předměty jsou následně nabízeny veřejnosti za symbolickou cenu v rámci sbírky organizované příspěvkovou organizací Veřejná zeleň města Brna. Veškeré výnosy z prodeje jsou využívány na financování projektu „Květiny v Brně“, jehož cílem je výsadba a údržba okrasných záhonů a truhlíků na vybraných městských pozemcích. ReUse pointy jsou v současnosti k dispozici na vybraných sběrných střediscích odpadů v různých částech města.

Projekt „Jsem zpět“

V rámci projektu „Jsem zpět“ mají obyvatelé možnost odevzdat funkční, avšak již nepotřebné elektrospotřebiče na sběrném středisku odpadů Jedovnická. Ve spolupráci se společností ELEKTROWIN, a.s., je zajištěn jejich zpětný odběr a následná revize. Spotřebiče, které splní technické požadavky, jsou dále poskytovány například zařízením Klokánek (Fond ohrožených dětí), diakonii nebo azylovým domům. Projekt tak přispívá nejen ke snížení množství elektroodpadu, ale také k omezení negativních dopadů na životní prostředí a k sociální pomoci.

Projekt ReNab

Projekt ReNab, spuštěný v roce 2016, představuje tzv. nábytkovou banku zaměřenou na opětovné využití funkčního nábytku. Je výsledkem spolupráce Odboru životního prostředí a Odboru sociální péče Magistrátu města Brna. Obyvatelé města mohou darovat nepotřebný nábytek osobám v sociální nouzi, a to včetně stolů, židlí, skříní, postelí, polic či zahradního nábytku. Z hygienických důvodů není přijímán čalouněný nábytek.

Na vybraných sběrných střediscích jsou umístěny zastřešené velkoobjemové kontejnery, odkud je nábytek svážen do skladu společnosti SAKO Brno, a.s., na adrese Černovická 15. Zde je evidován, fotografován a následně nabízen prostřednictvím Odboru sociální péče sociálně potřebným obyvatelům města.

Projekt „RetroUse“

Projekt „RetroUse“ propojuje prevenci vzniku odpadu s kulturní a sociální oblastí. Od roku 2016 podporuje smysluplné využití předmětů vyrobených před rokem 1989, které již domácnosti nepotřebují, ale mají historickou, kulturní či sběratelskou hodnotu. Jedná se například o knihy, časopisy, vybavení domácností, techniku, fotografie, filmy nebo osobní písemnosti.

Tyto předměty jsou po odborném ošetření využívány především ve sbírkách muzeí, galerií či divadel. Projekt má rovněž sociální rozměr, jeho součástí je chráněná dílna a část předmětů nachází uplatnění například ve vzdělávání. Město Brno na projektu spolupracuje s organizací Americký fond a s institucemi, jako jsou Moravská galerie, Technické muzeum Brno nebo Vojenský historický ústav.

Ukliďme Česko

V roce 2024 i 2025 se Magistrát města Brna aktivně zapojil do celostátní dobrovolnické akce Ukliďme Česko. Zaměstnanci magistrátu již tradičně uspořádali společný úklid veřejných prostranství v okolí budovy Magistrátu města Brna na adrese Kounicova 67, a to v jeho bezprostředním okolí. Další zaměstnanci se do akce zapojili individuálně ve svých lokalitách.

Cílem akce je především odstraňování černých skládek a drobného nepořádku ve veřejném prostoru. Zároveň má akce významný osvětový dopad, neboť přispívá ke zvyšování povědomí o ochraně životního prostředí a odpovědném přístupu k veřejnému prostoru.

Magistrát města Brna podporuje tuto akci zajištěním úklidu takto sesbíraného odpadu.

Projekt ReTex

Projekt ReTex je zaměřen na sběr použitého textilu. Po městě jsou rozmístěny speciální kontejnery k tomu určené. V roce 2025 bylo v rámci tohoto systému sesbíráno celkem 648 tun textilu.

6. Projekty

6.1 Projekty spolufinancované z fondů Evropské unie, Národního plánu obnovy, Modernizačního fondu a národních zdrojů zaměřené na životní prostředí

Mgr. Lenka Vašková, OIEF MMB

V roce 2021 začalo aktuální programovací období Evropské unie, jehož součástí je i Operační program Životní prostředí 2021–2027. Řídicím orgánem tohoto operačního programu je Ministerstvo životního prostředí ČR a implementačními orgány Státní fond životního prostředí ČR a Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Operační program podporuje projekty zaměřené na energetické úspory, obnovitelné zdroje energie, adaptaci na změnu klimatu, vodovody a kanalizace, oběhové hospodářství, přírodu a znečištění.

V letech 2024–2025 probíhala realizace 12 projektů s celkovými náklady 569 mil. Kč, na které město získalo dotaci ve výši 290 mil. Kč. Finančně nejnáročnějším projektem byl projekt rekonstrukce asfaltových cest na Ústředním hřbitově Brno. Další projekty byly zaměřené na rekonstrukce kuchyní ve školách a budově magistrátu za účelem snížení spotřeby energií, instalaci fotovoltaických systémů na budovách základních škol, revitalizaci sídelní zeleně a sanaci skalní stěny.

Název projektu	Žadatel	Dotace (tis. Kč)
specifický cíl 1.1: Opatření v oblasti energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů		
Modernizace kuchyně a jídelny ZŠ Pastviny	statutární město Brno	7 596
Modernizace kuchyně MMB Malinovského nám. 3	statutární město Brno	10 451
ZŠ a MŠ Jana Broskvy – rekonstrukce školní kuchyně	statutární město Brno	13 054
Modernizace kuchyně ZŠ Milénova	statutární město Brno	11 310
specifický cíl 1.2: Podpora energie z obnovitelných zdrojů		
Fotovoltaický systém ZŠ Masarova	statutární město Brno	1 277
Fotovoltaický systém ZŠ Novolíšeňská	statutární město Brno	1 537
Fotovoltaický systém ZŠ a MŠ Horníkova	statutární město Brno	1 042
specifický cíl 1.3: Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům		
Sanace skalního řícení v ulici Práčata, městská část Brno-Bosonohy	statutární město Brno	4 800
Rekonstrukce asfaltových cest na Ústředním hřbitově města Brna	statutární město Brno	232 226
Revitalizace vegetace v lokalitě Voroněžská, Brno-Žabovřesky	statutární město Brno	1 671
Revitalizace vegetace v lokalitě Vychodilova, Brno-Žabovřesky	statutární město Brno	1 711
Revitalizace vegetace v lokalitě Záhřebská, Brno-Žabovřesky	statutární město Brno	3 752

Pět žádostí o dotaci zaměřených na rekonstrukce školních kuchyní, sanaci skalního řícení a revitalizaci Holáseckých jezer bylo ke konci roku 2025 stále v procesu hodnocení.

Další z operačních programů, **Integrovaný regionální operační program**, podporuje také komplexní projekty zaměřené na revitalizaci veřejných prostranství; zejména zelenou a modrou infrastrukturu, ozelenění a podporu biodiverzity. Město v minulých dvou letech získalo dotaci 37 mil. Kč na realizaci tří projektů v městských částech Žabovřesky, Bosonohy a Bystrc s celkovými náklady 89 mil. Kč.

Název projektu	Dotace (tis. Kč)
specifický cíl 2.2: Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a omezování všech forem znečištění	
Rekonstrukce parkové plochy u ZŠ Jana Babáka	13 713
Bosonožské náměstí – úprava veřejného prostranství	11 077
Revitalizace bývalého hřbitova v Brně-Bystrci	11 826

Další dva projekty, Park Škrobárenská a Park Houbalova, se připravují.

Modernizační fond (ModFond), zřízený Evropskou komisí, podporuje projekty rozvoje nízkouhlíkových technologií, modernizaci energetických systémů a zlepšení energetické účinnosti. ModFond byl zřízený pro období 2021 až 2030 a je financovaný z výnosů prodeje emisních povolenek.

Pro veřejné a státní subjekty je vyhrazený **podprogram ENERGov**, orientovaný na podporu komplexních opatření ke zlepšení energetické účinnosti a využití obnovitelných zdrojů ve veřejných budovách.

Ve výzvě určené ke snižování energetické náročnosti budov s památkovou ochranou město uspělo se třemi projekty s celkovými náklady 28 mil. Kč a získalo dotaci ve výši 18 mil. Kč.

Název projektu	Dotace (tis. Kč)
Podprogram ENERGov	
Výměna otvorových výplní v administrativní budově NDB, Dvořákova 11	4 185
Výměna svítidel a zateplení půdního prostoru v ZŠ Slovanské nám. 2	10 045
Modernizace rozvodů vytápění a chlazení depozitářů hradu Špilberk	3 475

Dalším zdrojem finančních prostředků pro realizaci projektů přispívajících ke zlepšení kvality životního prostředí je **Národní program Životní prostředí (NPŽP)**, navržený jako doplňkový k OP Životní prostředí. Finanční prostředky v tomto programu zajišťuje Státní fond životního prostředí ze zákonných poplatků, odvodů a pokut za poškozování životního prostředí.

V roce 2025 byla ukončená realizace projektu Aktualizace Akčního plánu pro udržitelnou energii a klima města Brna včetně emisní bilance CO_2.

V oblasti zaměřené na environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu byly podané čtyři žádosti o dotaci na vybudování přírodních zahrad v zázemí mateřských a základních škol podporujících venkovní výuku.

Strategickým projektem podaným v roce 2025 do výzvy NPŽP na protipovodňovou ochranu intravilánu byl projekt **Realizace protipovodňových opatření města Brna – etapy IX, X, XI.** V rámci tří etap projektu bude pokračovat budování protipovodňových opatření na řece Svratce v městských částech Brno-střed, jih a Černovice. Projekt naváže na etapy VII a VIII dokončené v roce 2025. Náklady na realizaci se pohybují ve výši 3,6 mld. Kč a polovinu z této částky by měla pokrýt dotace. V roce 2022 byl Národní program Životní prostředí rozšířený o aktivity financované z **Národního plánu obnovy (NPO)**, který je financován z Nástroje pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility). NPO má pomoci členským zemím EU zmírnit hospodářský a sociální dopad koronavirové pandemie, zvýšit udržitelnost a odolnost ekonomiky a společnosti a připravit je na výzvy a příležitosti zelené a digitální transformace.

V roce 2025 byl úspěšně ukončený projekt **Realizace protipovodňových opatření města Brna – etapy VII a VIII.** V rámci projektu došlo k propojení protipovodňové ochrany území s revitalizací řeky Svratky. Dosud regulovaná řeka včetně říční nivy byla v rámci možností navrácená přírodě blízkému stavu. Realizace projektu také zajistila ochranu majetku i obyvatel města před povodněmi a uvolnila území ochráněné před povodněmi pro další rozvoj.

V letech 2024 a 2025 město získalo dotaci 20 mil. Kč na realizaci devíti projektů s celkovými náklady 97 mil. Kč, které byly zaměřené na revitalizaci rybníka, nákup elektromobilů pro městské části a správu hřbitovů a snížení energetické náročnosti dvou mateřských škol.

Název projektu	Dotace (tis. Kč)
komponenta 1.9: Zadržování vody v krajině a v městských oblastech	
Revitalizace Žebětínského rybníka	6 317
komponenta 5.2: Udržitelná městská doprava a mobilita	
Pořízení elektromobilu pro MČ Brno-Bosonohy	805
Pořízení elektromobilu pro MČ Brno-Kohoutovice	455
Pořízení elektromobilu pro MČ Brno-Medlánky	805
Pořízení elektromobilu pro MČ Brno-Žabovřesky	455
Pořízení elektromobilu pro MČ Brno-Černovice	980
Pořízení elektromobilu pro Správu hřbitovů města Brna (příjemce dotace Správa hřbitovů města Brna, p.o.)	455
komponenta 8.1: Snížení energetické náročnosti veřejných budov a zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie	
Stavební úpravy MŠ Marie Majerové	2 417
Stavební úpravy MŠ Loosova	7 771

7. Cyklodoprava

7.1 Cyklistická doprava v Brně: Postupné kroky k lepší infrastruktuře (2024–2025)

Ing. Petr Gelnar, OD MMB

Cyklistická doprava ve statutárním městě Brně zaznamenala v letech 2024–2025 další postupný vývoj. Ačkoliv má Brno k ideálu tradičních evropských cyklistických metropolí ještě kus cesty před sebou, město systematicky realizuje kroky, které podmínky pro jízdu na kole reálně zlepšují. Zvyšování podílu cest vykonaných na jízdním kole (s cílem dosažení 6 % do roku 2030) se v uplynulých dvou letech opíralo nejen o stavební úpravy a změny dopravního značení, ale také o sběr dat a výraznější zapojení samotných uživatelů.

7.2 Nová strategie a zapojení veřejnosti

Ing. Petr Gelnar, OD MMB

Významným milníkem byla práce na nové Strategii rozvoje cyklistické dopravy, která má být dokončena v roce 2026. Během roku 2024 město uspořádalo Velkou brněnskou cykloanketu, do níž se zapojilo přes 3 000 aktivních cyklistů. Tato rozsáhlá zpětná vazba pomohla zformovat analytickou část Strategie (vydanou počátkem roku 2025), jejíž závěry byly veřejnosti představeny na úspěšné výstavě Brněnská cyklostory. Následně se přípravy přesunuly do návrhové fáze. K té proběhly četné expertní workshopy za účasti odborníků z jiných měst, společné vyjížďky se zástupci městských částí i veřejná setkání. Strategie vzniká interně na Odboru dopravy MMB a ve spolupráci s Brněnskými komunikacemi, a.s., se stane hlavním podkladem pro budoucí plánování infrastruktury.

7.3 Rozvoj opatření a bezpečnější průjezd městem

Ing. Petr Gelnar, OD MMB

V oblasti infrastruktury pokračovala realizace obvyklým tempem s důrazem na propojování stávajících tras. V roce 2024 se cyklistická síť rozrostla o 8 km opatření, což představovalo téměř dvojnásobek oproti předchozímu roku. Příkladem je vyznačení jízdních pruhů na Libušině třídě v délce 2,5 km, čímž vznikl ucelený 4km koridor, nebo zrekonstruovaná stezka podél ulice Kníničská (950 m).

V roce 2025 patřilo k nejvýznamnějším změnám dokončení protipovodňových opatření na řece Svratce. V úseku od Riviéry po Uhelnou vznikly zhruba 3 km nových stezek, které díky mimoúrovňovému křížení rušných komunikací (Heršpická, Vídeňská) zásadně usnadnily průjezd po mezinárodní trase EuroVelo 4. Zlepšení přinesly i nové pruhy pro cyklisty na ulicích Karásek a Provazníkova (v rámci VMO Tomkovo náměstí). Zajímavým řešením prošla ulice Botanická, kde úprava značení a zavedení sdružených přechodů umožnily plynulejší jízdu bez nutnosti opakovaně sesedat z kola.

Rozšiřování se dočkala také síť cykloobousměrek, které patří k efektivním nástrojům pro zkrácení cest a zvýšení prostupnosti zklidněných ulic. Zatímco v roce 2024 jich bylo legalizováno 1,3 km, v roce 2025 se jednalo o 13,3 km v desítkách převážně rezidentních ulic. Úpravou prošel i systém budování cyklostojanů. Od plošného umisťování se přešlo na cílenou instalaci na základě konkrétních podnětů od občanů a městských částí. V roce 2025 tak vzniklo 45 nových stojanů, nejčastěji u škol či obchodů.

7.4 Sdílená kola a chytrá data

Ing. Petr Gelnar, OD MMB

Sdílená kola (bikesharing) se v Brně stala běžnou součástí dopravního mixu. Město nadále podporuje službu u poskytovatelů Nextbike a Rekola dotováním dvou 30minutových jízd denně. Zájem o tento způsob přepravy trvá – v roce 2024 bylo uskutečněno přes 160 000 jízd a v roce 2025 téměř 167 000 jízd.

Stejně jako v předchozích letech, i v období 2024–2025 se město aktivně zapojovalo do celostátní výzvy „Do práce na kole“. Data z této kampaně, společně se statistikami z bikesharingu a sportovních aplikací (Strava Metro), poskytují důležitý obraz o tom, kudy brněnští cyklisté reálně jezdí. Město tak získává argumenty pro to, kam přednostně směřovat investice do bezpečnější infrastruktury.

8. Motivační programy

8.1 Dotační program „Šalinkarta“

Marie Janečková, OŽP MMB

Statutární město Brno poskytuje již několik let dotaci na nákup elektronické základní nepřenosné roční předplatní jízdenky MHD pro zóny 100 a 101. Program byl vytvořen s cílem snížit počet osob, které se do zaměstnání dopravují autem, a tudíž snížit i míru znečišťování životního prostředí ve městě Brně.

V roce 2017, kdy program začal fungovat, požádalo o dotaci celkem 30 955 žadatelů.

V roce 2024 bylo podáno 41 646 žádostí o dotaci na „Šalinkartu“, přičemž v roce 2025 tento počet vzrostl na rekordních 43 761 žádostí. Základní roční elektronická nepřenosná předplatní jízdenka je městem dotována částkou 1 425 Kč.

O dotaci může požádat každý, kdo je poplatníkem poplatku za obecní systém odpadového hospodářství ve městě Brně. Podmínkou pro poskytnutí dotace je uhrazený poplatek za obecní systém odpadového hospodářství v roce podání žádosti i v roce rozhodnutí o žádosti, bez ohledu na datum splatnosti, a to nejpozději do doby rozhodnutí o žádosti. Žadatelem o dotaci a zároveň poplatníkem výše uvedeného poplatku je fyzická osoba, která má v Brně trvalé bydliště nebo zde vlastní nemovitost, v níž není nikdo hlášen k pobytu, nebo má v Brně pobyt podle zákona o pobytu cizinců na území ČR.

O dotaci žádá žadatel elektronicky prostřednictvím svého uživatelského účtu zřízeného na brnoid.cz.

8.2 Dotační program na podporu oživení nábřeží „Nábřežít!“

Mgr. et Mgr. Klára Minarčíková, OŽP MMB

Program fungující od roku 2017 podporuje aktivity konané v okolí brněnských řek. Hlavním cílem je posílit vztah občanů k životnímu prostředí jako celku, ale také edukovat, zabavit, zpestřit život v okolí řek. V roce 2025 byl slavnostně otevřen jeden z hlavních úseků brněnské náplavky kolem řeky Svratky, kde se tak po mnoha letech a mnoha milionech v investicích mohou lidé zase přiblížit řece. Podporu je možné získat na akce konané v rámci brněnských řek, a to až do výše 25 000 Kč. V roce 2024 takto bylo podpořeno celkem 9 akcí, v roce 2025 poté 6. Mnoho projektů má opakující se charakter a těší se velké oblibě.

Divadelní představení pro děti v rámci akce Překročme řeku 2025 (Foto: OBRspolek, z.s.)

8.3 Dotační program na podporu oživení zeleně ve vnitroblocích „Vnitroblok!“

Mgr. et Mgr. Klára Minarčíková, OŽP MMB

V návaznosti na Akční plán pro udržitelnou energii a klima (SECAP) a Strategii 2050 se snaží město Brno již od roku 2018 o oživení ploch veřejné zeleně. V letech 2024 a 2025 bylo podpořeno celkem 24 projektů za více než 6 mil. korun. Zrealizovat se z nich aktuálně povedlo celkem 19. Ostatním projektům byl prodloužen termín realizace z důvodu problematického vyřizování stavebního povolení po novele stavebního zákona. Hlavním cílem programu je motivovat občany města Brna k větší sounáležitosti s brněnskou zelení. Vybudování nových zelených ploch vytváří lepší mikroklima, snižuje prašnost, zlepšuje zasakové podmínky srážkové vody v místě dopadu a v neposlední řadě také pomáhá obyvatelům města vytvářet prostor pro pěstování drobných plodin či relaxaci. Takto nově vzniklý prostor ocení všichni nejen během tropických dnů.

Příční 115/6, 602 00 Brno – Zábrdovice (Foto: Marieta Musálková, archiv OŽP)

8.4 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Bc. Pavla Drahanská, OŽP MMB

Statutární město Brno jako druhá největší aglomerace v ČR dlouhodobě podporuje ekologickou výchovu formou dotací. Záměrem města je přiblížit občanům možnosti trávení volného času v přírodě a zároveň na ně působit edukativně a osvětově. Finanční podpora směřuje na projekty zaměřené na formování pozitivního vztahu dětí i dospělých k ochraně a tvorbě životního prostředí. Podporovány jsou činnosti zájmových kroužků, spolků a dalších skupin, které ve svých aktivitách kladou důraz na udržitelnost.

Od roku 2021 jsou dotace poskytovány výhradně na neinvestiční náklady a v rámci dotačního programu je nově vyhlašováno specifické roční téma. V roce 2024 podpořilo město Brno z rozpočtu 28 projektů s tématem „Předcházení vzniku odpadu“ v celkové výši 2 039 tis. Kč, v roce 2025 pak 22 projektů na téma „GREENWASHING“ částkou 1 772 tis. Kč.

V návaznosti na potřebu cílenější propagace těchto aktivit se 21. května 2025 u Janáčkova divadla a v přilehlém parku uskutečnil pilotní ročník akce „Žijeme v souladu s přírodou“. Úspěšná událost přilákala řadu návštěvníků všech věkových kategorií. Odbor životního prostředí Magistrátu města Brna zde prezentoval projekty více než dvou desítek organizací, které městské dotace na ekologickou výchovu čerpají. Hlavním cílem akce bylo veřejnosti ukázat, jak rozmanité a inspirativní aktivity v oblasti ochrany přírody a udržitelnosti v Brně vznikají.

8.5 Dotační program „Podpora vytváření zelených střech“

Mgr. Hana Macková, OŽP MMB

Dotační program „Podpora vytváření zelených střech“ byl poprvé vyhlášen v květnu roku 2019. V rozpočtu města Brna je na něj vyčleněno každoročně celkem 19 000 000 Kč. Maximální výše dotace na 1 m² zelené střechy činila v roce 2024 1 850 Kč, v roce 2025 až 2 000 Kč. Nad rámec této částky jsou v rámci podpory hrazeny také výdaje spojené s pořízením statického posudku, a to až do výše 10 000 Kč. Minimální podporovaná plocha zelené střechy je 10 m², maximální 1 000 m² u kolaudovaných staveb kategorie A. V kategorii B u novostaveb a kolaudovaných staveb právnických osob neuvedených v kategorii A je podporovaná plocha intenzivní střechy omezena 300 m² a u extenzivní střechy 150 m².

Od roku 2025 došlo k výrazným změnám a zpřísnění pravidel podpory vytváření zelených střech (např. podpora extenzivních zelených střech pouze od výše souvrství 10 cm a více, vyšší finanční podpora intenzivních střech, zrušení developerských projektů, snížení podpory u novostaveb a podnikajících právnických osob). Nově přibyla podpora biosolárních střech, tedy kombinace zelených střech s FVE.

Dotační program na podporu vytváření zelených střech je žadatelům otevřen od roku 2019 každoročně v termínu od 1. 2. do 31. 10. Žádosti se podávají výhradně elektronicky prostřednictvím programu Grantys na stránkách brno.grantys.cz za podmínek uvedených ve výzvě (dokument je uložen na veřejně přístupném místě na webových stránkách ekodotace.brno.cz).

V roce 2024 se podpořilo 64 projektů, na které město přislíbilo dotaci 9 958 000 Kč o rozloze 6 927 m², budou-li realizovány a do 18 měsíců od příslibů finančně vypořádány. V roce 2024 bylo žadateli realizováno a městem Brnem vyplaceno 46 realizovaných projektů s podporou ve výši 8 344 000 Kč o rozloze 6 731 m² celkové plochy.

Za rok 2025 byla podepsána smlouva s 28 novými žadateli o dotaci na zelenou střechu v celkové částce žádané dotace 7 108 000 Kč a o rozloze střech 4 655,33 m². Za předchozí 18měsíční období bylo vyplaceno 49 již realizovaných nových zelených střech v celkové částce 10 015 000 Kč a o rozloze 6 135 m² celkové plochy.

8.6 Dotační program na podporu využití srážkové vody „Dešťovka“

Mgr. Hana Macková, OŽP MMB

Dotační program na podporu využití srážkové vody „Dešťovka“ byl spuštěn 1. 5. 2019. Statutární město Brno se rozhodlo podpořit snahu občanů o udržitelné a efektivní hospodaření s vodou a pomoci snížení množství odebírané pitné vody z povrchových a podzemních zdrojů v rámci města Brna. Každoročně je otevřen v termínu od 1. 2. do 31. 10. s výjimkou roku 2025 (1. 6. – 31. 10.). Dotace jsou poskytovány na jednotlivé již realizované projekty týkající se hospodaření se srážkovou vodou ve variantách podporovaných MŽP, respektive Státním fondem životního prostředí. Výše dotace z rozpočtu města Brna činí 50 % finančních prostředků, které žadateli přiznal Státní fond životního prostředí ve smlouvě o poskytnutí dotace v rámci jejich dotačních programů. Z rozpočtu města Brna je na dotační program na podporu využití srážkové vody vyčleněno každý rok celkem 1 000 000 Kč pro pří-

padné žadatele. Z uvedených prostředků je dále financováno vybudování podzemních nádrží na dešťovou vodu pro veřejné objekty na území města Brna (školy, domovy důchodců, městské radnice apod.).

Jde o varianty podpory:

- akumulace dešťové vody pro zálivku zahrady,
- akumulace dešťové vody jako vody užitkové a pro zálivku zahrady (zálivka + WC),
- využití přečištěné odpadní vody s možným využitím srážkové vody (šedá voda).

V roce 2024 bylo dotačně podpořeno 5 projektů na vybudování nádrží na dešťovou vodu o celkovém objemu 26 m^3 v celkové výši 90 000 Kč a v roce 2025 celkem 17 projektů o celkovém objemu 101 m^3 a celkové výši 368 tisíc korun českých.

8.7 Hodina Země

Mgr. Hana Macková, OŽP MMB

Každý rok se město Brno připojuje k akci vědců a ochránců přírody z WWF s názvem Hodina Země. Jde o mezinárodní akci s cílem symbolickým šedesátiminutovým vypnutím našich domácností, firem a památek upozornit na změnu klimatu. V určený den Hodiny Země město Brno vypíná osvětlení hradu Špilberku, obelisku v Denisových sadech a Nové radnice. Statutární město Brno vnímá zmírnění dopadů změny klimatu a nutnost adaptace na tuto změnu jako jednu ze svých priorit. Již v roce 2017 se stalo signatářem Paktu starostů a primátorů pro klima a vypracovalo Akční plán udržitelné energetiky a klimatu (SECAP) s cílem snížit do roku 2040 emise CO_2 o 40 %.

Toho chce docílit pomocí různých opatření, která budou město postupně připravovat na vyšší teploty a suché počasí. K tomu přístupu se snaží motivovat i místní firmy a občany. Hodina Země je jednou z mnoha motivačních akcí Odboru životního prostředí města Brna.

Magistrát města Brna
Odbor životního prostředí

Kounicova 67 | 602 00 Brno

Fotografie:
archiv Magistrátu města Brna, archiv Veřejné zeleně města Brna,
archiv Zoo Brno a stanice zájmových činností

2026